[illegible]

[illegible] 466

13422

శ్రీజగన్నాథపండితరాజ

ప్రణీతమైన

పండితరాజశతకము.

శ్రీపరవస్తు శ్రీనివాస

భట్టనాథాచార్యులయ్యవారలుంగారి

పుత్త్రులయిన

శ్రీ వేంకటరామానుజాచార్యస్వామి

అయ్యవారలుంగారిచేఁ

పరిష్కరింపఁబడి

విశాఖపట్టణమున

ఆర్యవరముద్రాక్షరశాలలో

అచ్చువేయింపఁబడె

౧౯౧౦ సంవత్సరము.

Fourth & Revised Edition.

1910.

ARYAVARA PRESS, VIZAGAPATAM.

Publisher & Proprietor,

Sri Paravastu

Venkata Ranganadhacharyaswami

Ayyavaralugaru.

Printed by N. Ramamurty.

పీఠిక.

ఈగ్రంథము ఆంధ్రదేశమునందు వేగినాటి బ్రాహ్మణుండు పేరుభట్టను పండితుని పుత్రుండును, ఢిల్లీపాదుషాగారివల్ల మిగుల గౌరవింపఁబడిన వాఁడును, పండితరాజను పౌరుష నామంబున సుప్రసిద్ధుండునైన శ్రీజగన్నాథ పండితమండలాఖండలునిచే రచియింపఁబడినది. ఈయన మహాపండితుండగుటను ప్రస్తావవశంబున నపుడపుడు చెప్పిన శ్లోకముల నెల్ల శ్రోతలు రత్నములను వలె సంగ్రహించుచువచ్చిరి. అందుకు నిదర్శనముగా ఇవి ౬।౭ శతకములుగా వ్రాతపుస్తకముల నుండెను. ఒకశతకమందుండు కొన్నిశ్లోకములు మఱియొక శతకమునందును తఱుచుగా వ్రాయఁబడి యుండెను. అపిమాతృశ్రీగారైన శ్రీ శ్రీనివాసభట్టనాథాచార్యులయ్యవారలుఁగారు పరికించి పునరావృత్తి లేకుండఁబరిష్కరించి చేర్పఁగా మున్నూఱుశ్లోకములకు పైఁగా నేర్పడినవి. అవియూ చొప్పుననే ఈవఱకు నచ్చు వేయింపఁబడినవి. మొదల చిన్నవృత్తములును, యథోత్తరముగా పెద్దవృత్తములును ఉండునట్లు ముద్రింపించు నెడల బాలురచే చదివించుట సులభముగా

తలంచి మాఅన్నగారైన శ్రీపరవస్తు వెంకటరామానుజాచార్యస్వామి అయ్యవాగలుగారు అనుష్టుప్, బార్హ్యాదిక్రమంబున, వృత్తనామంబులును, ఒక్కొక్క వృత్తమందలి శ్లోకములను ఆద్యవర్ణక్రమంబు నేర్పఱిచి యచ్చువేయించితిరి. మాపితామహులైన శ్రీరామానుజాచార్య్య లయ్యవారలుఁగారు ఏఁబది సంవత్సరములకు ముందు ఈ శ్లోకములకు తెనుగుపద్యములు రచియించియుండిరి. కాని యవియన్నియు దొరక లేదు. కావున వానిలో దొరకినంతవఱకు తెనుఁగు పద్యములు వానియారంభమున వానిసంస్కృతశ్లోక సంఖ్యలతోఁ జేర్చి ముద్రింపించిని. ఇది సర్వాంతర్యామియగు భగవంతుని దయవలన పలువుర కుపయోగించునని తలంచుచున్నాఁడను.

శ్రీపరవస్తు వెంకటరంగనాథాచార్యస్వామి
అయ్యవారలుఁగారు.

శ్రీమతే హయగ్రీవాయ నమః

పణ్డితరాజ శతక శ్లోకాః.

అనుష్టుభః.

అఞ్జలిస్థాని పుష్పాణి వాసయన్తి కరద్వయమ్। అహో సుమనసాం ప్రీతి ర్వామదక్షిణయో స్సమా॥౧॥

అప్యకుర్వన్ సటాటోప మగర్జన్నపి కేసరీ। భూభృతః కురుతే శోభాం గర్జన్నపి న కుఞ్జరః॥౨॥

అయి త్యక్తాసి కస్తూరి పామరైః పఙ్కశఙ్కయా। అలం ఖేదేన భూపాలాః కిం న సన్తి మహీతలే॥౩॥

అస్తి యద్యపి సర్వత్ర నీరం నీరజమణ్డితమ్। తథాపి న మరాళస్య మానసం మానసం వినా॥

ఇతో వసన్త హేమన్త ద్వైరాజ్యాదివ దుర్మనాః। న కున్దే నాపి మాకన్దే పదం బధ్నాతి షట్పదః॥౫॥

నాపేక్షా నచదాక్షిణ్యం నప్రీతి ర్నచసం
గతిః। తథాపి హరతే తాపం లోకానా మున్న
తో ఘనః॥౧౯॥

నిఖిలేషు విహఙ్గేషు హన్త స్వచ్ఛన్దచారి
షు। శుక పఞ్జరబన్ధస్తే మధురాణాం గిరాం ఫ
లమ్॥౨౦॥

నిష్ణాతోపిచ వేదాన్తే సాధుత్వం నైతి దుర్జ
నః। చిరం జలనిధౌ మగ్నో మైనాక ఇవ మార్ద
వమ్॥౨౧॥

నైర్గుణ్య మేవ సాధీయో ధిగస్తు గుణ గౌర
వమ్। శాఖినోన్యే విరాజన్తే ఖణ్డ్యన్తే చన్దన
ద్రుమాః॥ ౨౨॥

పరోపసర్పణానన్త చిన్తానల శిఖాశతైః। అ
చుమ్బితాన్తఃకరణా స్సాధుజీవన్తి పాదపాః॥

ప్రసిద్ధి హేతుర్భూతానాం ప్రాయః ప్ర
భుపరిగ్రహః। సహస్రం జలధౌ శఙ్ఖాః పాఞ్చ
జన్యస్తు విశ్రుతః॥౨౪॥

ఫలానాంచ దళానాంచ సన్తు తే తే వివే

చకాః। మకరన్దపిపాసుర్నో విన్దన్మపహాయకః॥

బన్ధనస్థోపి మాతఙ్గః సహస్రస్తభరణక్షమః।
శ్వాపి స్వచ్ఛన్దనిలయ స్స్వోదరం నైవ పూర్యతే॥

భ్రమ భ్రమర యూథీషు మాలతీషు చిరంమి
ళ। మాపున శ్చమ్పకారణ్యే స్నేహపూర్ణం మనః
కృథాః॥౨౭॥

మనస్వీ మ్రియతే వాపి స్వోత్కర్షం నైవ
ముఞ్చతి। అపినిర్వాణ మాయాతి నానలోయా
తి శీతతామ్॥౨౮॥

మలయాచల సంసర్గా న్నవేణు శ్చన్దనాయ
తే। అన్తస్సారవిహీనానాం రసః కేనోపజాయ
తే॥౨౯॥

మహానుభావ సంసర్గః కస్య నోన్నతి కార
ణమ్। ప్రవిశ్య గఙ్గాం రథ్యామ్బు స్త్రిదశై రపి సే
వ్యతే॥౩౦॥

యావ దేనం నజానాతి పారిజాతం మధు
వ్రతః। తావ ద్భ్రమణమేవాస్య కుజ్జేకుజ్జే ద్రుమే
ద్రుమే॥౩౧॥

విదుషాం వదనా ద్వాచ స్సహసా యాన్తి నోబహిః। యాతాశ్చే నపరాఞ్చన్తి ద్విరదానాం రదాఇవ॥౩౨॥

వేదణ్డ గణ్డ కణ్డూతి పాణ్డిత్య పరిపంథినా। హరిణా హరిణాళీషు కథ్యతాం కః పరాక్రమః॥

సందూషి తోసి పూర్ణేన్దో చక్రవాకై ర్మదోత్కటైః। కిం చకోరా స్త్వదాయత్తా నసన్తి పృథివీతలే॥౩౪॥

సపఙ్క ముదకం పీత్వా భేకో బకబకాయతే। దివ్య చూతరసం పీత్వా గర్వం నాయాతి కోకిలః॥౩౫॥

సుభాషితం సురూపత్వం వాచాలత్వం సుశీలతా। పత కీర కిశోరస్య వ్యర్థ మాఖుభుజః పురః॥౩౬॥

హంసా స్సర్వాఙ్గ ధవళాః పక్షేభ్యో బహిరాసతే। అంతర్విశన్తి మధుపా శ్రీమతా మీదృశీ గతిః॥౩౭॥

హారం వక్షసి కేనాపి దత్త మజ్ఞేన మర్క-

టః। లేఢి జ్రఘుతి సంక్షిప్య కరోత్యున్నత మాస నమ్॥౩౭॥

హేమ్నః ఖేదో న దాహేన చ్ఛేదేన కష ణేనవా। తదేవతు మహాదుఃఖం యద్గుఞ్జాసమ తోలనమ్॥౩౯॥

ఆర్యాః.

అతిపరిచయా దవజ్ఞా సంతత గమనా దనా దరో భవతి। మలయె భిల్లపురన్ధ్రీ చన్దనతరుకాష్ఠ మిన్ధనం కురుతె॥౪౦॥

అపనీత పరిమళా న్తరకథే పదం న్యస్య దేవ తరు కుసుమె। పుష్పాన్తరెపి గన్తుం వెచ్ఛసిచే ద్భ్రమర ధన్యోసి॥౪౧॥

అపసర మధుకర దూరం పరిమళబహుళెపి కేతకీ కుసుమె। ఇహ నహి మధులవలాభో భవ తి పరం ధూళిభూసరం వదనమ్॥౪౨॥

అమరతరు కుసుమ సౌరభ సేవన సంపూర్ణ సకల కామస్య। పుష్పాన్తర సేవేయం భ్రమరస్య విడమ్బనా మహతీ॥౪౩॥

అమితగుణోఽపి పదార్థో దోషేణైకేన నిన్దితో భవతి। నిఖిల రసాయన మహితో గన్ధేనోగ్రేణ లశునఇవ॥౨౨॥

అయిమలయజ మహిమాఽయం కస్య గిరా మస్తు తే విషయః। ఉద్గిరతో యద్గరళం ఫణినః పుష్ణాసి పరిమళోద్గారైః॥౨౩॥

ఆకలికోదయ మాశాపాశా దాశ్రిత్య కోకిల ఖ్యాతమ్। పాకప్రవణే తస్మిన్ కాకైరథవారితః కథం జీవేత్॥౨౪॥

ఆమూలా దన్మూలయ భూగత సారం ప్రభఞ్జనో శీరమ్। దిశిదిశి విసర త్పరిమళ గన్ధ భరాం మాలతీం మాత్వమ్॥౨౫॥

ఇహ రూపమాత్రసారే కాసారే చిత్రభాజి కహ్లారే। నరసో నాపిచ గన్ధో మధుకర బన్ధోము ధా భ్రమసి॥౨౬॥

ఉపకార మేవ తనుతే విపద్గత స్సద్గుణో నితరామ్। మూర్ఛాంగతో మృతో వా నిదర్శనం పారదోఽత్రహినః॥౨౭॥

ఉపరి కరవాలధారాకారాః క్రూరా భుజఙ్గ
పుఙ్గవవత్। అన్త స్సాక్షాద్ద్రాక్షా దీక్షాగుర
వో జయన్తి కేపి జనాః॥౫౦॥

ఏకస్త్వం గహనేస్మిన్ కోకిలనకలం కదాచి
దపి కుర్యాః। సాజాత్య శఙ్కయామీ న త్వాం
నిఘ్నన్తి నిర్దయాః కాకాః॥౫౧॥

కరట కలకణ్ఠ శాబక మేనం పుష్ణాసి కింము
ధాయాస్మై। అయ మిహ పురా సపక్షః పరిచ
యమపి తే న జానీతే॥౫౨॥

కలభతవాన్తి కమాగత మళిమేనం మాకదా
ప్యవజ్ఞాసీః। అపి దాన సున్దరాణాం ద్విపధుర్యా
ణా మయం శిరోధార్యః॥౫౩॥

కలయసి మృణాళ కన్దం విహరసి బిసినీ దళే
షు సానన్దమ్। అయి రాజహంస సన్త్యజసీహా
మనోహారి తత్ప్రధంవారి॥౫౪॥

కిం ఖలు రత్నై రేతైః కింపున రభ్రాయితేన
తేవపుషా। సలిలమపి యన్న తావక మర్ణవవదనం
ప్రయాతి తృషితానామ్॥౫౫॥

కుమ్భః పరిమిత మమ్భః పిబతి పపౌ కుమ్భ సంభవో మ్భోధిమ్। అతిరిచ్యతే సుజన్మా కశ్చి జ్జనకం నిజేన చరితేన॥౫౬॥

గర్జతి శరదిన వర్షతి వర్షతి వర్షాసు నిస్స్వనో మేఘః। నీచో వదతి నకురుతే నవదతి సుజనః క రోత్యేవ॥౫౭॥

గర్జిత మాకర్ణ్య మనా గఙ్కే మాతు ర్నిశా ధజాతోపి। హరిశిశు రుత్పతితో ద్రాగఙ్గాన్యా కుఞ్చ్య నీయతే నిభృతమ్॥౫౮॥

గిరయోగురవ స్తేభ్యో ప్యుర్వీ గుర్వీ తతోపిజ గదణ్డమ్। తస్మాద ప్యతిగురవః ప్రళయే వ్యప్రచలి తాత్మానః॥౫౯॥

గుఞ్జతి మఞ్జు మిళిన్దే మామాలతి మాన ము పయాసీః। శిరసా వదాన్య గురవ స్సాదర మే నం వహన్తి సురతరవః॥౬౦॥

జఠరజ్వలనజ్వలతా వ్యపగత శఙ్కం సమా గతాపిపురః। కరిణా మరిణా హరిణా హరిణాళీ హన్యతాంతు కథమ్॥౬౧॥

జనక స్సానువిశేషో జాతిః కాష్ఠం భుజఙ్గనై స్సఙ్గః। స్వగుణైరేవ పటీరజ యాతోఽసితథాపి బహుమానమ్॥౬౨॥

జలధర భవత శ్చరితం కిమిదం పూర్ణేఽపి పూరయసి। చిరయాచకసారంగే పరిమితతృష్ణేఽపి నశీకరం కిరసి॥౬౩॥

జీర్ణః పర్ణ సమూహః ఫలమపి గళితం నిదాఘదాహేన। మాధవ తవ కరుణాతః పునరపి తరుణాయతె చూతః॥౬౪॥

తటిని చిరాయ విచారయ విన్ధ్యభువ స్తవ పవిత్రాయాః। శుష్యన్త్యా అపి యుక్తం కింఖలు రథ్యోదకాదానమ్॥౬౫॥

తరుకుల సుషమాపహరాం జనయన్తీం జగతి జీవ జాతార్తిమ్। కేన గుణేన భవానీ తాతహిమానీ మిమాం వహసి॥౬౬॥

తావత్కోకిల విరసాన్ యాపయ దివసాన్ వనాన్తరే నివసన్, యావన్మిళదళిమాలః కోఽపి రసాల స్సముల్లసతి॥౬౭॥

ధీర ధ్వనిభి రలం తే నీరద మే మాసికో గర్భః। ఉన్మద వారణబుద్ధ్యా మధ్యేగర్భం సముచ్ఛలతి॥౧౮॥

నకులే నాపిచశీలే నచాపి రూపేస్మి కశ్చిదుత్కర్షః। యత్పుష్టాసి మిళిన్దా నరవిన్ద మహత్త్వ మేతత్తే॥౧౯॥

నన్దనజన్మామధుపస్సుర తరు కుసుమేషుపీత మకరందః। దైవాదవని ముపేతః కౌటజకుసుమే సమీహతే వృత్తిమ్॥౨౦॥

నరసో నాపిసుగన్ధో మధుకరబన్ధో ముధాభ్రమసి। ఇహ రూపమాత్రసారే చిత్రలిఖితకమల కహ్లారే॥౨౧॥

నితరాం నీచోస్మీతి త్వం ఖేదం కూప మాకదాపి కృథాః। అత్యన్త సరసహృదయో యతః పరేషాం గుణగ్రహీతాసి॥౨౨॥

నీరక్షీరవిభాగే హంసాలస్యం త్వమేవ కురుషే చేత్। విశ్వస్మిన్నధునాన్యః కులవ్రతం పాలయిష్యతి కః॥౨౩॥

నీలతయా స్థూలతయా దూరతయా దాన లోలుపై ర్మధుపైః। ధావిత మిభరాజ ధియా హన్తాసి దన్తతో మహిషః॥ ౭౪॥

పత్రి ఫల పుష్ప లక్ష్మ్యా కదాప్యదృష్టం వృతంచఖలు శూకైః। ఉపసర్పేమ భవన్తం బర్బుర వద కస్యలోభేన॥ ౭౫॥

పరగుహ్య గుప్తి నిపుణం గుణమయ మఖిలై స్సమాహితం నితరామ్। లలితామ్బరమివ సజ్జన మాఖవఇవ దూషయన్తి ఖలాః॥ ౭౬॥

పాటీర తవ పటీయాన్ కః పరిపాటీ మిమా మురీకర్తుమ్, యత్పింషతామపి నృణాం పిష్టోపి తనోషి పరిమళైః పుష్టిమ్॥ ౭౭॥

పిశున సమారోహసి కిం సుజన సమాజానభీ ష్ట సౌజన్యః। కరిజః కిం నను లభతే కలకంఠపదం రసాలమాళిగతః॥ ౭౮॥

పృష్టాః ఖలు పరపుష్టాః పరితో దృష్టాశ్చవిట పిన స్సర్వే। మాకన్ద న్త్వమప్రపేదే మధుపేన తవో పమా జగతి॥ ౭౯॥

మధుపఇవ మారుతేస్మిన్ మా సౌరభలోభ మమ్బుజిని మంస్థాః। లోకానా మేవ ముదే మహితో స్యాత్మామునాథితాం నీతః॥౮౦॥

మలినే పరాగపూర్ణాం వికసితవదనా మన ల్ప జల్పేపి। త్వయి చ పలేపిచ సరసాం భ్రమర కథంవా సరోజినీం త్యజసి॥౮౧॥

మృగమద మాఖరు గర్వం పరిమళమాత్రేణ తం త్వ ముపయాసి। పరిమళ శీతలతా నిర్మలతా స్సు కుమారతాచ కర్పూరే॥౮౨॥

యాస్యతి జలధరసమయ స్తవాప్స మృద్ధిర్ల ఘీయసీ భవితా। తటిని తటద్రుమపాతన పాతక మేకం చిరస్థాయి॥౮౩॥

యె తపనకిరణశుషా స్తదనుచ దావానలే న సందగ్ధాః। జలధర శిఖినోప్యేతే త్వజ్జలసేకేన జీవన్తి॥౮౪॥

యేనామన్దమరన్దే దళదరవిన్దే దినా న్యనా యిషత। కుటజేఖలు తే నేహా తేనే హా మధుక రేణ కథమ్॥౮౫॥

ర్యైస్త్వం గుణగణవానపి సతాం ద్విజిహ్వై రసేవ్యతాం నీతః। తానపి వహసి పటీరజ కిం కథయామ స్త్వదీయ మాన్నత్యమ్॥౮౬॥

లీలా ముకుళిత నయనం కింసుఖశయనం స మాతనుషే। పరిణతి విషమం హరిణా కరినా యక వర్ధతే వైరమ్॥౮౭॥

వంశ భవో గుణవానపి సజ్ఞవిశేషేణ పూజ్యతే పురుషః। నహి తుమ్బీఫలవికలో వీణాదణ్డః ప్రయాతి మహిమానమ్॥౮౮॥

పిపనె ఘోరతమెష్వి న్మాతురు పిక పఞ్చమారావమ్। కాకావళి రథునాశే కులాయ మావృత్య రౌతి ఘోషేణ॥౮౯॥

విలససి మనోజ్ఞమనసా మాలతీ మలినేన గన్ధవాహేన। కుసుమాకరేఽపి రమసె ముగ్ధే వైదగ్ధ్య మీదృశం కస్యాః॥౯౦॥

విశ్వాస్య మధురవచనై స్సాధూన్యే వఞ్చయన్తి నమ్రతమాః। తానపి దధాసి మాతః కాశ్యపి యాత స్తవ క్వను వివేకః॥౯౧॥

వ్యాసతు సతు గౌతమతు వ్యాళేన్ద్రితుయో న వేత్తి సాహిత్యమ్। తం ప్రతి సప్రమ్పతి కప్రమ్పతి శిరో మదీయం పురశ్చ న తిరశ్చ॥౯౨॥

వ్యోమనీ శమ్యాభురుతే చిత్రం నిర్మాతి యత్నత స్సలిలే। స్నపయతి పవనం సలిలై ర్యస్తుఖలె చరతి సత్కారమ్॥౯౩॥

శూన్యేపిచ గుణవత్తా మాతన్వాన స్స్వకీయ గుణజాలైః। వివరాణి ముద్రయ న్ద్రాగ్ ఘూర్ణాయురివాత్ర సజ్జనో జయతి॥౯౪॥

సముపాగతవతి దైవా దవహేళాం కుటజ మధుకరే మాగాః। మకరన్దతున్దిలానా మరవిన్దానా మయం మహామాన్యః॥౯౫॥

సత్సఙ్గో యది లభ్యః పుణ్యఫలైః పోషణీయ ఏవాసౌ। పథి పథి సులభా వృక్షా నలభ్యతే కుత్రచిదపి కల్పతరుః॥౯౬॥

సాధారణతరుబుద్ధ్యా నమయారచిత స్తవాల వాలోపి। లజ్జయసి మామిదానీం చమ్పక సౌరభ్య నిర్భరైః కుసుమైః॥౯౭॥

సుజనానామపి హృదయం పిశున పరిష్వఙ్గ మలిన మిహ భవతి। పవనః పరాగవాహీ రథ్యా సఙ్గే రజస్వలోభవతి॥౯౮॥

సుజనోపిహి తుష్యతి భృశ మనవసరజ్ఞేనయా చిత స్సుహృదా। సురతాన్తరె రుదన్తం ప్రియ మపిపుత్రం శప త్యాశు జననీ॥౯౯॥

సుజనోహి యాతి శాన్తిం పరహితబుద్ధిర్వి నాశకాలేపి। ఛిన్నోపి చన్దనతరు స్సురభయతి ముఖం కుఠారస్య॥౧౦౦॥

పదాకులకమ్.

గర్జసి నోఘన ముంచసి తోయం చాతకప క్షీ వ్యాకులితోయమ్। దైవవశాద్యది పశ్చిమవా తః కస్త్వం క్వాయంక్వచ జలపాతః॥౧౦౧॥

రేరే కోకిల మాభజ మౌనం కిఞ్చిదుదఞ్చయ పఞ్చమరాగమ్। నోచే త్త్వామిహ కోజానీతే కాక కదమ్బకపిహితె చూతే॥౧౦౨॥

చమ్పకమాలికా.

గళితాని మధూని సర్వతో భువి కీర్ణాని ద ళాని మారుతాత్। అధునాపిచ హన్త మాధవీం

మధుపైతా మిహ నావముఞ్చసి॥౧౦౩॥

ఫలితస్య రసాలశాఖినః ఫలదానవ్యసనైకశీ
ల్పినః। వినయాత్ప్రదదాతు కః ఫలం శ్రమసుప్తా
ధ్వగ పాణిపల్లవే॥౧౦౪॥

వసన్తమాలికా.

అయి డమ్బర మార కూట ధత్సే కనకస్యాపి
యదన్యతో నికామమ్। నికషానికషంహి తత్తదా
చే దనుమన్యే సుదృశా మలజ్జితయాత్వమ్॥

అయి రోష మురీకరోషి నోచే త్కిమపి
త్వాం ప్రతి వారిధే వదామః। జలదేన తవార్థి
నాపిముక్తాన్యపి తోయాని వహన్నహో జహాసి॥

కుసుమాని లిఖన్తునామ చిత్రే కతిచితార్కల
విశేషరూఢశిల్పాః। సురభిత్వమమూని కింలభన్తే
కథ మే తేషు రసం పిబన్తి భృఙ్గాః॥౧౦౭॥

భ్రమర భ్రమతా దిగన్తరాళే క్వచి దాస్వా
దిత మీక్షితం శ్రుతంవా, వద సత్యమపాస్య ప
క్షపాతం నహి జాతీకుసుమానుకారి పుష్పమ్॥

యవనీ నవనీతకోమలాఙ్గీ శయనీయం యది
నీయతే కదాచిత్। అవనీతలమేవ సాధుమన్యే న
వనీ మాఘవనీ వినోదహేతుః॥౧౦౯॥

విధి రేవ విశేషగర్హణీయః కరట త్వం రట కస్తవాపరాధః। సహకారతరౌ చకార్య నీసహవాసం సరళేన కోకిలేన॥౧౧౮॥

పుష్పితాగ్రా

కమలిని మలినీకరోషి చేతః కిమితి బకైరవహేళితాఽనభిజ్ఞైః। పరిణతమకరన్దమార్మికాస్తే జగతి భవన్తు చిరాయుషో మిళిన్దాః॥౧౧౧॥

నళిని ముఖనతిం దధాసి కిం తే భ్రమరవివాసవిశేష వాలసాయాః। త్రిభువన నయనోత్సవం యదీన్దుం ననయసి హన్త దృగన్త వర్త్మసీమామ్॥

రుచి రతిరుచిరా శుచిత్వ ముచ్చైశ్శిరసిధృతస్స్వయమేవ శఙ్కరేణ। కమలిని మలినీకరోషి కస్మా న్ముఖమిద మిన్దు ముదీక్ష్య లోకకాన్తమ్॥

వహతి విషధరా న్పటీరజన్మా శిరసి మషీపటలందధాతిదీపః। విధురపి వహతేతరాంకళఙ్కం పిశునజనం ఖలు బిభ్రతి క్షితీన్ద్రాః॥౧౧౪॥

సుమతిరపి దళైరపి ప్రవాళైరపి కుసుమైరపి రిక్తతాం విదిత్వా। ఉపవససి సఖే ఫలాశయా కిం పరిణతవానపి తిక్త ఏవ నిమ్బః॥౧౧౫॥

ఉపజాతిః

ఉత్తుఙ్గ మవ్భోజసమాన పుష్పం బృహత్ఫ
లం శాల్మలి వృక్షమేవ। దూరాత్సమాలోక్య వి
పాకకాలే శుకా స్సమాశ్రిత్య గతా నిరాశాః॥

ఏకం ద్విజంచ స్పృహణీయ వాచం మత్త
ద్విరేఫంచ మధుః పుపోష। సతో గుణాన వ్యస
తోపి దోషాన్ జాత్యాపిహీనో నవివేత్తు మీష్టే॥

కర్పూర ధూళీరచితాలవాలః కస్తూరికా క
ల్పిత దోహళశ్రీః। హిమామ్బుభిర్మ్బు రభిషిచ్య
మానః ప్రాఞ్చం గుణం ముఞ్చతి కిం పలాణ్డుః॥

కాకావృకాః కోకబకాశ్చ భేకాః ప్రణమ్య
యుష్మా నిదమేవ యాచే। కోలాహలం మాకురు
త క్షమధ్వం పుంస్కోకిలః కూజతి మఞ్జురావమ్॥

కిం మాలతి మ్లాయసి మాం విహాయ చుచు
మ్బ తుమ్బీకుసుమం షడంఘ్రిః। లోకే చతుర్భి శ్చ
రణైః పశుస్స్యా త్సషడ్భి రత్యర్థపశుర్న కింస్స్యాత్॥

గీర్భి ర్గురూణాం పరుషాక్షరాభి స్తిరస్కృ
తా యాన్తి నరా మహత్త్వమ్। అలబ్ధశాణో
త్కషణా నృపాణాం నజాతి మౌళౌ మణయో
వసన్తి॥౧౨౧॥

గుణా గుణజ్ఞేషుగుణా భవన్తి తే నిర్గుణం ప్రాప్యభవన్తి దోషాః। సుస్వాదుతో యప్రభవా హి నద్య స్సముద్ర మాసాద్య భవన్త్యపేయాః॥

చర న్వనాన్తే నవమఞ్జరీషు న షట్పదో గన్ధఫలీ మజిఘ్రత్। సా కిం న రమ్యా సచ కిం న రన్తా బలీయసీ కేవల మీశ్వరాజ్ఞా॥౧౩॥

న వారయామో భవతీం విశన్తీం వర్షా నది స్రోతసి జహ్నుజాయాః। న యుక్త మేతత్తు పురో యదస్యా స్తరఙ్గలీలాం ప్రకటీకరోషి॥౧౪॥

నిరర్థకం జన్మఫలం నళిన్యా యయా నదృష్ట స్తుహినాంశుబిమ్బః। ఉత్పత్తిరిన్దో రపి నిష్ఫలాహి దృష్టా వినిద్రా నళినీ న యేన॥౧౫॥

ముక్తాఫల త్వా మిభకుమ్భ సంస్థం పఞ్చాననో ముఞ్చతు మాంసలోభీ। కిరన్తుగుఞ్జాభరణాః కిరాతాః కిం తేన హీయేత మహార్ఘతా తే॥౧౬॥

మూలం భుజఙ్గైశ్శిఖరం విహఙ్గై శ్శాఖాః ప్లవఙ్గైః కుసుమాని భృఙ్గైః। సం సేవ్యతే చన్దనపాదపో యం పరోపకారాయ సతాం ప్రవృత్తిః॥

యుక్తం సభాయాం ఖలు మర్కటానాం

శాఖా స్తరూణాం మృదులాసనాని। సుభాషితం సీత్కృతి రాతిథేయీ దన్తైర్నఖాగ్రైశ్చ విపాటనాని॥౧౨౮॥

వృథా కథం నృత్యసి చాతక త్వం న కాల మేఘోయ మిభో మదాన్ధః। సత్త్వాద్య శేభ్యో న దదాతి కించి న్మాతఙ్గదానం మధుపేభ్యఏవ॥

రథోద్ధతా.

ఏష షట్పద యువా యదా యదా కున్దయూ పయతి యామినీ స్త్వయి। దుర్వహా తదపి నాప నీయతే పద్మినీ విరహవేదనా హృది॥౧౩౦॥

కిం న పశ్యసి మహేన్ద్రదిఙ్ముఖే శీతదీధితి ర సౌ వుఞ్చత। మీలితైవ నళినీహ మాకృథా స్తన్మ ధువ్రత ముధా పరిశ్రమమ్॥౧౩౧॥

కున్దకుట్మల ముదస్యతా త్వయా యత్రభూరి సమయోతివాహితః। చఞ్చరీక పరిహీనసౌర భా రోచతే నభవతే సరోజినీ॥౧౩౨॥

గమ్యతే యది మృగేన్ద్ర మన్దిరం లభ్యతే ద్విరద కుమ్భమౌక్తికమ్। జమ్బుకాలయ గతేన లభ్యతే వత్స పుచ్ఛ ఖుర చర్మఖణ్డనమ్॥౧౩౩॥

చఞ్చరీక చతురోసి చన్ద్రికా వైభవే కుముది

నీం నిషేవసే। భాస్కరే జయతి పుష్కరే కరై రున్మిష న్నవదళైనురజ్యసే॥౧౩౪॥

చాతకస్త్రిచతురాన్ పయఃకణాన్ యాచతే జలధరం పిపాసయా। సోఽపి పూరయతి విశ్వమమ్భసా హన్తహన్త మహతా ముదారతా॥

నీరజాన్యపి నిషేవ్య నిర్భరం తీరజాని కుటజాని వాఞ్ఛసి। చఞ్చలత్వ మిహ చఞ్చరీక తే సాహజం కథ మిదం విమోక్షసి॥౧౩౬॥

పీత మత్రమధు యాపితా నిశా భృఙ్గ సర్వమచిరేణ విస్మృతమ్। హీయమాన సుషమాం హిమాగమే పద్మినీం యదిహ నావలోకసే॥౧౩౭॥

భృఙ్గపుఙ్గవ మరన్దనిర్ఝరీ సద్మ పద్మ మపహాయ సామ్ప్రతమ్। జాల్మ శాల్మలి ముపైషి కిం వృథా శోక మాకలయితుం సమీహసే॥౧౩౮॥

యేన భిన్న కరికుమ్భవిస్ఖలన్మౌక్తికావళిభిరావృతా మహీ। అద్య తేన హరిణాన్తికే కథం కథ్యతాంను హరిణా పరాక్రమః॥౧౩౯॥

స్వాగతా.

గర్జతాపి జలదేన విశీర్ణాః శ్చాతకైర్జగృహిరే జలరేఖాః। దాతు రాశ్రితజనాః పరుషోక్తి రప్యనన్యగతికాహి సహన్తే॥౧౪౦॥

చాతకేన తృషితేన యదమ్భో బిన్దుమాత్ర మమలం పరిలబ్ధమ్। దైవతస్తదపి వాతనిపాతా దన్యతః పతిత మాస్య మపాస్య॥౧౪౧॥

వంశస్థమ్.

సతాం ధనం సాధుభిరేవ భుజ్యతే దురాత్మభి ర్దుశ్చరితాత్మనాం ధనమ్। శుకాదయశ్చూతఫలాని భుఞ్జతే భవన్తి నిమ్బాః ఖలు కాకభోజనాః॥

ద్రుతవిళమ్బితమ్.

గ్రథిత ఏవ మిథః కృత శృఙ్ఖలై ర్విషధరై ర తఏవ మహాజడః। మలయజ స్సుమనోభి రనాశ్రితో య దతఏవ ఫలేన నయుజ్యతే॥౧౪౩॥

వితర వారిద వారి దవాతురే చిరపిపాసిత చాతకపోతకే। ప్రచలితే మరుతి క్షణ మన్యథా క్వను భవాన్ క్వపయః క్వచ చాతకః॥

ప్రహర్షిణీ.

ఏతావ త్సరసిజ కుట్మలస్య కృత్యం భిత్వాష్ప్యస్సరసి వినిర్గమో బహిర్యత్। ఆమోదో వికసన మిన్దిరానివాస స్తత్సర్వం దినకర కృత్య మామనన్తి॥౧౪౫॥

తోయానామధిపతి రాకరో మణీనాం శైలా

నా మభయపదం మహోన్నహద్భ్యః। అగ్రా
హ్యా యదిభవసి త్వ మెవతావ తోర ను
స్యాజ్జగతి తదా జనావలమ్బః॥౧౪౬॥

దీనానా మిహ పరి హోయ శుష్కసస్యాన్యా
దార్యం ప్రకటయత శ్శిలోచ్చయేషు। ఓ న్నత్యం
విపుల మవాప్య దుర్మదస్యజ్ఞాతోయం జలధర
తావకో వివేకః॥౧౪౭॥

నిశ్శఙ్కం గజపతి గణ్డదాన ధారా మారా
ధ్య భ్రమర దివాన్యమూ న్యసైషీః। యావత్తు
స్ఫురతి కరాళకర్ణతాళ స్తావ త్త్వం నవనళినీవనీ
ముపేయాః॥౧౪౮॥

యావ త్త్వాం నఖలు హసన్తి కైరవిణ్యో
యావ త్త్వాం తరణికరాః పరామృశన్తి। యా
వత్తే మధువిభవో నవోస్తి తావ న్మాధ్వీకం వితర
సరోజ షట్పదేభ్యః॥౧౪౯॥

స్వచ్ఛన్దం దళదరవిన్ద తేమరన్దం విన్దన్తోవిద
ధతు గుఞ్జితం మిళిన్దాః। ఆమోదంతవ హరిదన్త
రాణి నేతుం నైవాన్యో జగతి సమీరణాత్ప్రవీణః॥

మఞ్జుభాషిణీ.

గిరిగహ్వరేషు గురుగర్వ గుమ్ఫితో గజరా

జహాత న కదాపి సంచరేః। యదిబుధ్యతే హరిశి శు స్తనన్ధయో భవితా కరేణుపరివర్జితా మహీ॥

జలధే శ్రయన్తి బహవో బలాహకా దిశజీవ నాని సహసా యథోచితమ్। కలశోద్భవేన కర పల్లవోదరే చుళుకీకృత స్త్వ మసి కేన యాచితః॥

వసన్త తిలకమ్.

అన్యా జగద్ధితమయీ మనసః ప్రవృత్తి, రన్యైవ కాపి రచనా వచనా వలీనామ్। లోకోత్తరా చ కృతి రాకృతి రార్తహృద్యా విద్యావతాం సకలమేవ గిరాం దవీయః॥౧౫౩॥

అస్మా న్విచిత్రవపుష స్తవ పృష్ఠలగ్నాం స్త్వం నైవ ముఞ్చసి సఖే యదివావిముఞ్చ। హా హన్త కేకివర హాని రియం తవైవ భూపాలమూర్ధని పునర్భవితా స్థితి ర్నః॥౧౫౪॥

ఆపద్గతోపిచ మహాశయచక్రవర్తీ విస్తారయ త్యకృత పూర్వముదారభావమ్। కాలాగురు ర్దహనమధ్యగత స్సమన్తా ల్లోకోత్తరం పరిమళం ప్రకటీకరోతి॥౧౫౫॥

ఆపేది రేమ్బరపథం పరితః పతఙ్గా భృఙ్గార సాలముకుళాని సమాశ్రయన్తే। సంకో చమఞ్చతి

సరస్త్వాయి దీనదీనో మీనోను హస్తకతమూం గతి మభ్యుపైతు॥౧౫౬॥

ఆబద్ధకృత్రిమ సటాజటిలాం సభిత్తి రారోపితో మృగపతేః పదవీం యదిశ్వా। మత్తేభకుమ్భతటపాటన లమ్పటస్య నాదం కరిష్యతి కథం హరిణానిపస్య॥౧౫౭॥

అలాన బన్ధన మథాఙ్కుశతీవ్రఘాత మాధోరణస్య చరణాహతి తర్జనేచ। కణ్ఠీరవో యదిస హేత మదావళానాం పూగః కుత్ర క్షితిభుజాం సదనాన్తరేషు॥౧౫౮॥

ఉన్మీలయన్తి కుసుమాని మనోరమాని కేనామనాత్ర తరవ స్సమయోచితాని। కస్యేదృశం కథయ దోహద మస్తి తస్య యాదృగ్వినిర్మిత మశోక మహీరుహస్య॥౧౫౯॥

ఏణీగణేషు గురుగర్వ నిమీలితాక్షః కిం కృష్ణసారఖలు ఖేలసి కానసేస్మిన్। సీమా మిమాం కలయ భిన్నకరీంద్రకుమ్భముక్తామయీం హరివిహార వసున్ధరాయాః॥౧౬౦॥

ఏతేషు హా తరుణమారుత దూయమానదావానలైః కబళితేషు మహీరుహేషు। అమ్భో న

చేజ్జలద ముఞ్చసి మానిముఞ్చ వజ్రం పునః క్షిప
సి నిర్దయ కస్య హేతోః॥౧౬౧॥

కస్తూరికాం తృణభుజా మటవీచరాణాం వి
న్యస్య నాభిషు వధాయ వృథాచకార। మూఢో
విధి స్సకల దుర్జన లోల జిహ్వామూలేషు నిక్షి
పతిస్మ త్సకలోపకారః॥౧౬౨॥

కాకాః ప్రభుప్రణిహితాః పికపఙ్క్తిర బ్భస్త్రై
స్తాకన్దబృన్ద మకరన్దరసా న్పిబన్తు। ప్రాప్తే వసన్త
సమయె కథ మాచరన్తి కర్ణావృతాని కలపఞ్చ
మకూజితాని॥౧౬౩॥

కామం సుధాకర కరామృత దివ్యరూప సౌ
ధాగ్రపీఠ వసతి స్సుఖమస్తు కాకః। శ్రీసున్దరీ ర
మణసఙ్గమ కంఠ లగ్న పూర్య త్సుధామణిత వి
త్రమసౌ కపోతః॥౧౬౪॥

కిం కేతకీ ఫలతి కిం పనసస్తు పుష్పం కిం నా
గవల్లి రిహ పుష్పఫలే ప్రసూతె। కస్యాపి కోప్య
తిశయోస్తి నతేన సద్భి స్సంపూజ్యతె కదళి
యాసి తతః ప్రసిద్ధిమ్॥౧౬౫॥

కిం తేన మెరుగిరిణా రజతాద్రిణావా యా
వా శ్రితాహి తరవస్తరవ స్తఏవ। మన్యా మహే

మలయ మెవ నగాధిరాజం శాకోట విష్పా కుట జా అపి చన్దనన్తి॥౧౬౬॥

కిం బాన్ధవేన రవిణా హరిణాపి కింవాలక్ష్మ్యాపి కిం సరసిజోదరజేన కింవా। ఏకస్య శుద్ధచరితస్య సరోరుహాస్య నైషా తుషార జనితా శమితా విపత్తిః॥౧౬౭॥

కేళిం కురుష్వ పరిభుఙ్క్ష్వ సరోరుహాణీగాహస్వ శైలతట నిర్ఝరిణీ పయాంసి। భావానురక్త కరిణీ కర లాలితాఙ్గ మాతఙ్గ ముఞ్చమృగరాజ రణాభిలాషమ్॥౧౬౮॥

గర్వాయసే వికచకోరకపుఞ్జ గుఞ్జ ద్దర్వృత్త షట్పద భువా విభవేన కిం ను। హామ్రభువాం చరణతాడన దోహదాని కింనామ నస్మరసి తావ దశోక తాని॥౧౬౯॥

దానార్థినో మధుకరా యదికర్ణతాళైర్దూరీకృతాః కరివరేణ మదాన్ధబుద్ధ్యా। తస్యైవగణ్డతల మణ్డనహాని రేష భృఙ్గాః పున ర్వికచపద్మవనే చరన్తి॥౧౭౦॥

దిఙ్మణ్డలం పరిమళైః స్సురభీకరోషి సౌన్దర్య మావహాసి లోచనలోభనీయమ్। ఆకారసా

ల ఫలవర్ష్య తథాపి దూయె య ద్గ్రింధిలంచ కఠి
నం హృదయం బిభర్షి॥౧౭౧॥

దుర్వృత్త సంగతి రనర్థ పరమ్పరాయా హే
తుస్సతాం భవతి కిం వచనీయ మత్ర। లఙ్కే
శ్వరో హరతి దాశరథేః కళత్రం ప్రాప్నోతిబన్ధ
మథ దక్షిణ సిన్ధురాజః॥౧౭౨॥

ధత్తే భరం కుసుమపత్రఫలావళీనాం ఘుర్మైవ్య
థాం హరతి శీతభవాం రుజంచ। యోదేహ ము
ర్పయతి చాన్యసుఖస్య హేతో స్తస్మై వదాన్యగు
రవె తరవె నమోస్తు॥౧౭౩॥

ధుత్తూర ధూర్త తరుణేన్దు నివాస యోగ్య
స్థానే పిశాచ పతినా ఽపి వెశితోసి। కిం కైరవా
ణి వికసన్తి తమః ప్రయాంతి చన్ద్రోపల స్స్రవతి
వార్ధి రుపైతి వృద్ధిమ్॥౧౭౪॥

ధూమాయితా దశదిశో దళితారవిన్దా దే
హం దహన్తి దహనాఇవ గన్ధవాహాః। త్వామన్త
రేణ మృదుతామ్రదళాగ్రను మఞ్జుగుఞ్జ న్మధువ్రత
మధో కిల కోకిలస్య॥౧౭౫॥

నాయాంతి చైవ భవ దమ్బు కణాఖిలాషాత్వా
రజ్జ డిన్భక వరోమ్బుధ రాన్తికం తే। కింతు త్వ

దీయ ఘనతాసరసత్వలౌల్యా న్నోచె న్నసన్తి క
తిసారసవ త్సరాంసి॥౧౭౬॥

నాలిఙ్గితా నవలవఙ్గలతా నవాపి సమ్భావితా
విటపినః కలగుఞ్జితేన। ఆసాదితా సపదికాచనగీతి
రన్యా మాకన్దకోరక ముదీక్ష్య మధువ్రతేన॥౧౭౭॥

నేదం సర స్సరసవారి నవారిజంవా నైతన్మ
ధూని మధుపా స్సహ వాసినో వా। హేమార
విన్ద వన వాస విలాసభాజో హేహంసమానస
జుష స్తవ మానసేపి॥౧౭౮॥

భిన్నా మహాగిరిశిలాః కరజాగ్ర జాగ్ర మద్దా
మశౌర్యనికరైః కరటిభ్రమేణ। దైవే పరాచి కరి
ణా మరిణా తథాపి కుత్రాపి నాస్తికలుషో పిశి
తస్య లేపః॥౧౭౯॥

భుక్తా మృణాళ పటలీ భవతా నిపీతా న్య
మ్బూనియత్ర నళినాని నిషేవితాని। రే రాజ
హంస వద తస్యసరోరుహస్య కృత్యేన కేనభవి
తాసి కృతోపకారః॥౧౮౦॥

భృఙ్గః క్షుధాశు నవకింశుక సంభ్రమేణ వ్యా
జృమ్భమాణ శుక చఞ్చుపుటం ప్రవిష్టః, ఆశాం
విహాయ మధునో వయమై స్సమగ్రై ర్నిర్గన్తు మి

చ్చతి పరం పరితప్యమానః॥౧౮౧॥

భోభో సర స్త్వదుదరాన్తరవర్తితస్య త్వ త్ప్రాణ్ణ తాతిపరితోషిత చిత్తవృత్తేః। త్వజ్జీవనే న సహ జీవన మస్య న శ్యే న్మీనః క్వ జీవతి క మాశ్రియతేతి దీనః॥౧౮౨॥

మాగర్వ ముద్వహ బిడాల నః హీపతీనామ న్తర్గృహం మణిమయం నిలయో మమేతి। పట్టా భిషేకసమయె పృథివీపతీనాం బాహ్యస్థితస్య క లభస్యపి మణ్ణనశ్రీః॥౧౮౩॥

యన్మాద్భుత స్త్వ మలినా మలి నాశయేన కిం తేన చన్ద్రక విషాద మురీకరోషి। విశ్వాభి రామ నవ నీరద నీలవేషాః కేశాః కు శేశయదృశాం కుశలీభవన్తు॥౧౮౪॥

యె వర్ధితాః కరికపోల మదేన భృఙ్గాః ప్రో త్ఫుల్ల పఙ్కజరజ స్సరసీకృతాఙ్గాః। తె సాంప్ర తం ప్రతిదినం గమయన్తి కాలం నిమ్బేషుచార్క కుసుమేషుచ దైవయోగాత్॥౧౮౫॥

రెరె శిఖావళ శిఖాభరణాయ బర్హ మెకంది శేత్యమనయా న్మమ కిం దదాసి। భిల్లాయవామ చరణం హృదయె నిధాయ నిర్లుఞ్చ్య తె దిశసి ని

ర్దయమధ్యమానః॥౧౮౭॥

వక్రే విధాతరి కథం విపదాం నివృత్తిః కై
వర్త కరచ్యుత కర గ్రహణాచ్చ్యుతోపి। జాలే పున
ర్నిపతిత శ్శఫరో వరాక స్సోస్త స్తతోపి గళతో
గిళితో బకేన॥౧౮౮॥

వార్తై ర్విశోషయ విదారయ భీమనాదై స్స
ఞ్చూర్ణయ త్వ మథవా కరకాభిఘాతైః। త్వ
ద్వారిబిన్దు పరిపోషిత జీవితస్య నాన్యా గతి
ర్భవతి వారిద చాతకస్య॥౧౮౯॥

విభ్రమ్య కానన మసౌ దివసావసానే త్వ
య్యేవ షట్పద యువా హృదయం బబన్ధ। నాతీ
వచే న్నళిని మానమురీకరోషి కోన్యోథవా మ
ధులిహో మధునావలమ్బః॥౧౯౦॥

విశ్వాభిరామ గుణగౌరవ గుమ్ఫితానాం రో
షోపి నిర్మలధియాం రమణీయ ఏవ। లోకం ప్ర
ణైః పరిమళైః పరిపూరితస్య కాశ్మీరజస్య కటు
తాపి నితాన్త రమ్యా॥౧౯౧॥

శృణ్వన్ పురః పరుషగర్జిత మస్య హన్త రే
పాన్థ విహ్వలమనా నమనాగపి స్యాః। విశ్వార్తి
వారణ సమర్పిత జీవనోయం నాకర్ణితః కిము

సఖే భవతామ్బువాహాః॥౯౧॥

శ్యామం వపు ర్వహతు చుమ్బతు సత్ఫలాని రమ్యేషు సంచరతు చూతవనాన్తరేషు। పుంస్కోకిలస్య చరితాని కరోతు నామ కాకః కల ధ్వనివిధౌ స తు కాక ఏవ॥౯౨॥

శ్రీమన్ వసన్త భవదభ్యుదయే న వృక్షాః కే నామ పుష్పఫల పల్లవ శాలిన స్స్యుః। అస్మాక మల్పతపసాం ఖదరీతరూణాం భ్రష్టం ఫలం చిరశిఖా పటలం ప్రలూనమ్॥౯౩॥

సత్పాతుపః ఖలు హితాచరణై రమన్ద మానన్దయ త్యఖిలలోక మనుక్త ఏవ। ఆరాధితః కథయ కేనకరై రుదారై రిన్దు ర్వికాసయతి కైరవిణీ కులాని॥౯౪॥

సన్దర్శయస్వ మధువైభవ మస్తి యత్తే రేకున్ద కిం దురభిమాన మురీకరోషి। ఏత న్న చేతసి కరోషి సరోజబన్ధుః పుష్పన్ధయేపి మయి సౌరభ మాతనోతి॥౯౫॥

సర్వే సదా రసిక సార రసాను మోదావిద్వజ్జనా స్సకృదపి ప్రతికూలహీనాః। శ్రీమద్వసన్త సమయే పిక వాక్యలుబ్ధాః కిం సర్వదైవ బలి

పుష్ట రసాభిలాషాః॥౧౯౬॥

స్వస్త్యస్తు విద్రుమవనాయ నమో మణిభ్యః కల్యాణ మావహతు మౌక్తిక శుక్తిమాలా। ప్రాప్తం మయా సకలమేవ ధనం పయోధేయద్దారుణై ర్జలచరై ర్నవిదారితోస్మి॥౧౯౭॥

స్వార్థం ధనాని ధనికా త్ప్రతిగృహ్ణ తోయ దాస్యం భజే న్మలినతాం కిమిదం విచిత్రమ్। గృహ్ణా న్పరార్థమపి వారినిధేఃపయోపి మేఘోయమేతి సకలోపి చ కాళిమానమ్॥౧౯౮॥

హంసోధ్వగశ్రమ మపోహయితుం దినాన్తే కారణ్డ కాక బక కఙ్కకులం ప్రవిష్టః। మూకోయమి త్యపహసన్తి లునన్తి పక్షా న్నీచాశ్రయో హి మహతా మవమాన హేతుః॥౧౯౯॥

హంసో నభాతి బలిభోజన బృన్దమధ్యే గోమాయు మణ్డలగతో నవిభాతి సింహః। జాత్యో నభాతి తురగః ఖరయూథ మధ్యే విద్వా న్నభాతి పురుషశ్చ నిరక్షరేషు॥౨౦౦॥

హాలాహలం ఖలు పిపాసతి కౌతుకేన కాలానలం పరిచుచుమ్బిషతి ప్రకామమ్। వ్యాళాధిపం చ యతతే పరిరబ్ధు మద్ధా యోదుర్జనం వ

శయితుం తనుతే మనీషామ్॥౨౦౧॥

హే నీరబిన్దుక సరోజదళాశ్రయేణ ముక్తాన్వి లోభయసి మౌక్తికడమ్బరశ్రీః। ఆదాయపాణిషు పరీక్షితు ముత్తమ స్త్వం ముక్తాఫలైః కిమితి మత్స ర మాతనోషి॥౨౦౨॥

హే హంస పక్షిప పయ స్సజలం వివేక్తుంశ క్త స్య సంప్రతి మతిః క్వను తే ప్రయాతా। కా సార వారిణి కళాం పతితాం యదిన్దోరాదాతు మిచ్ఛసి బిసాఙ్కుర వాఞ్ఛయాత్వమ్॥౨౦౩॥

మాలినీ.

అయి దళదరవిన్ద స్యన్దమానం మరన్దం తవకి మపి లిహన్తో మఞ్జు గుఞ్జన్తు భృఙ్గాః। దిశి దిశి నిరపేక్షః స్తావకీనం వివృణ్వన్ పరిమళమయ మ న్యో బాన్ధవో గన్ధవాహః॥౨౦౪॥

ఉడుగణ పరివారో నాయకోప్యోషధీనా మ మృతమయ శరీరః కాన్తి యుక్తోపి చన్ద్రః। భవ విగతరశ్మి ర్మణ్డలం ప్రాప్య భానోః పరసదన నివిష్టః కో లఘుత్వం నయాతి॥౨౦౫॥

గిళితగరళకణ్ఠ శ్శఙ్కరో నీలకణ్ఠః ప్రబలతర విషాశీ బర్హిణో నీలకణ్ఠః। అజిరతృణ విసర్ప త్క-

టదర్పాపహారం కలయసి కలవిజ్ఞత్వంచ భో నీలకణ్ఠః॥౨౦౬॥

దవదహన కఠోర జ్వాలమాలా హతానాం పరిగళిత లతానాం మ్లాయతాం భూరుహాణామ్। అయి జలధర శైల శ్రేణి శృఙ్గేషు తోయం వితరసి వద కోయం శ్రీమద స్తావకీనః॥౨౦౭॥

నభసి నిరవలమ్బో సీదతా దీర్ఘకాలం త్వదభి ముఖ నివిష్టా త్తాన చఞ్చ్వాపుటేన। జలధర జలధారా దూరత స్తావ దాస్తాం ధ్వనిరపి మధుర స్తై నశ్రుత శ్చాతకేన॥౨౦౮॥

సకలగుణనిధానం మాం విహాయ ద్విరేఫాః పరిమళ పరిహీనం హన్త చుమ్బన్తి ధూర్తమ్। ఇతి మనసి విషాదం మాకృథా శ్చమ్పకోత్త్వై రిహ మధుపసమాజే కో వివేకావకాశః॥౨౦౯॥

హరినఖర విముక్తా రక్త సిక్తాహి ముక్తాః పరిణత బదరాణీ త్యాదరేణో పగృహ్య। సపది సరసి ధౌతాః ప్రత్యభిజ్ఞా యముక్తాః పరికిరతి కిరాతీ హన్త కాన్తార ఏవ॥౨౧౦॥

పఞ్చ చామరః.

కరీ బరీభరీతి చ ద్దిశం సరీసరీతి తాం స్థిరీచరీ

కరీతి చేన్న చఞ్చరీకరీతి కాన్। దరీధరీతి కేత
కం వరీ వరీతి సారసం జరీగృధీతి మఞ్జరీ నిరీతిరీ
తి రీగృహీ॥౨౧౧॥

శిఖరిణీ.

అపారః పాథోధిః పులినపదవీ యోజనశతం
నిరాలమ్బో మార్గో వియతి బత శూన్యా దశది
శః। ఇతీ వాయంకీరః కతిచన పదాన్యేవగగనే
ముహు ర్భ్రామ్యన్ భ్రామ్యన్ పతిత గుణవృత్తే
నివతతి॥ ౨౧౨॥

అహోరాత్రం కూజం స్త్వమితి గళశో
షంకి మయసి తవ భ్రాతః ప్రాప్యం పరభృతక
కించి త్కిసలయమ్। పరీక్షాపూర్వం కిం వితర
తి రసాలః ఫల మయం పికః కాకఃపాన్థః కపిర
పిచ సర్వోపి సదృశాః౨౧౩॥

ఇయత్యాం సంపత్తా వపిచ సలిలానాం త్వ
మధునా న తృష్ణా మార్తానాం హరసి యదికా
సారసహసా। నిదాఘే చణ్డాంశౌ కిరతి పరితో
ఙ్గారనికరం కృశీభూతః కేషా మహహ పరిహ
ర్తాసి ఖలు తామ్॥౨౧౪॥

ఉపానీతం దూరా త్పరిమళ ముపాఘ్రాయ

మరుతా సమాయాసీ దస్మి న్మధుర మధులాభా న్మధుకరః। వరం దూరె లాభః కుటితఫణిన శ్ఛన్ద న తరోః పున ర్జీవం యాయా ద్యదితదిహ లాభోయ మతులః॥౨౧౫॥

కపిత్వే వాదిత్వం కనకకుసుమె సౌరభగుణో ధనిత్వే దాతృత్వం విషతరుఫలె స్వాదురసతా। కులీనే సౌజన్యం కువలయదళైరాగరచనా నరె న్దైవి విద్వత్తా పరభృతముఖె మానుషవచః॥౨౧౬॥

జగత్త్రాణె ప్రౌఢె నికట ముపయాతె సతి హతా ద్వినమ్రా ఆమ్రాద్యా శ్శుకపికవచశ్చాటుపటవః। సురాభాణ్డం కణ్ఠె వహతి ననతె తాళహతకె సుమర్యాల్పత్తె తస్మిన్ శ్రుతి రిహ పునః కా చ మహతామ్॥౨౧౭॥

త్రపాశ్యామా జమ్బ్వా ర్దళితహృదయం దాడిమఫలం సశూలం సంధత్తె హృదయ మభిమానెన పనసః। భయా దన్త స్తోయం తరుశిఖరజం లాఙ్గలిఫలం సముద్భూతె చూతె జగతిఫలరాజె ప్రసరతి॥౨౧౮॥

దధానః ప్రేమాణం తరుషు సమభావేన విపులాం న మాలాకారోసా వ కృత కరుణాం బా

లవకు లై। అయంతు ద్రాగుద్య త్కుసుమనిక రా ణాం పరి మళై ర్దిగ్వ్యా వాతెనె మధుపకుల ఝ ఙ్కార భరితాః॥౨౧౯॥

దిగన్తై ఘ్రాయన్తై మదమలినగణ్డాః కరటినః కరిణ్యః కారుణ్యాస్పద మసమశీలాః ఖలు మృ గాః। ఇదానీం లోకేస్మి న్ననుపమశిఖానాం పు న రయం నఖానాం పాణ్డిత్యం ప్రకటయతు క స్మిన్ మృగపతిః॥౨౨౦॥

నచేత శ్చా వ్వ్యయ స్తబక నికురు మ్బైభిరమ తె సముత్కణ్ఠా కాచి న్నచ వికచపున్నాగముకు లై। న మల్లీవల్లీనామపి మధుని వాఞ్ఛామధులి హా స్సమాఘ్రాయ త్యక్తో యదవధి లవఙ్గీపరిమళః॥

న తాదృ క్కర్పూరె నచమలయజె నోమృ గమదె ఫలెవా పుష్పెవా త్వయి వసతియాదృ క్పరిమళః పరం త్వేకో దోషః ఫలపరిణతౌ చూ త వితరాం పికె వా కాకె వా గురులఘువిశేషో న గణితః॥౨౨౨॥

న యత్ర స్థేమానం దధు రతిభయభ్రాన్తన యనా గళ ద్దానోద్రేక భ్రమ దళికదమ్బాః కరటి నః। లుఠ న్ముక్తాభారె భవతి పరలోకం గతవతో

హా రే రద్య ద్వారే శివశివ శివానాం కలకలః॥

నిధానం రత్నానాం నిధి రమృతలక్ష్మీస్సుదపయి సా మితః ప్రీత శ్శైతే హరి రితి భజామో జలనిధిమ్। కథంవా జానీమ శ్శరకమఠపాఠీన మకర గ్రహ గ్రావోత్యుగ్ర క్రకచ వికచా వాన్తర భయమ్॥౧౧౪॥

నీసర్గా దారామె తరుకులసమారోప సుకృతీ కృతీ మాలాకారో వకుళమపి కుత్రాపి నిదధే। ఇద జోఽ జానీతె యదయ మపి కోణాన్తరగతో జగజ్జాలం చక్రే కుసుమభర సౌరభ్య భరితమ్॥౧౧౫॥

పటుత్రోటీ కోటీ ఘటిత ఫణిరాజన్య శిరసః పతఙ్గానాం పత్యుర్గగనతల జఙ్ఘాలగరుతః। దరిద్ర గ్రామీణ స్థవిర శబర చ్ఛిన్న పటల చ్ఛటాగ్రేజా గ్రద్ధి ర్మశకశిశుకైః కః పరిభవః॥౧౧౬॥

పరార్థవ్యాసఙ్గా దుపజహ దథ స్వార్థపరతా మభేదైకత్వం యో వహతి గుణభూతేషుసతతమ్। స్వభావా దృస్తాన్త స్ఫురతి లలితోదాత్తమహిమా సమర్థో యోనిత్యం స జయతితరాం కోపిపురుషః॥౧౧౭॥

పిబ స్తన్యం పోత త్వమిహ మద దన్తావళధియా దృగన్తా నాధత్సే కిమితి హరిదన్తేషు పరుషాన్। త్రయాణాం లోకానామపి హృదయతాపం ప రిహర న్నయం ధీరం ధీరం ధ్వనతి నవనీరో జల ధరః॥౨౮॥

పురో గీర్వాణానాం నిజభుజ బలాహోపురుషికా మహో కారం కారం పురభిది శ రం సమ్ముఖయతః। స్వ మస్య స్వర్బాలా నయన సుమమాలార్చనపదం వపు స్సద్యః ఫాలా నలభ సిత జాలాస్పద మభూత్॥౨౯॥

భ్రమ స్వైరం భ్రాన్త ర్భ్రమర పత యాధీ షు బహుశో మధూళీ మన్విష్యన్ కుముదవనవీధీ షు విచర। వసన్తే ప్రారమ్భస్ఫురిత మధు సమ్భా ర భరితో న తే విస్మర్తవ్యః క్వచనసహకార వ్య తికరః॥౩౦॥

మధూకే మాధ్వీకం పిబసి శతపత్రే భిరమ సే మధూళీ పాళీభి ర్మధుప సహకారేపి రమసే। వసన్తే వాసన్తీ మధు మధుర మశ్నాసిబహుశో మరావేశో యస్తే తదపి కుటజే యద్విహరసే॥

వనాన్తః ఖేలన్తీ శశకశిశు మాలోక్య చకితా

భుజపాశ్రితా. భర్తుర్భుజతి భయహర్తు స్సపదిం
అహో సేయం సీతా దశవదనసీత్రా హలధరై
వరీతా రక్షోభి స్త్ర్యయతివివశా కామపి దశామ్॥

విశాలం శాల్మల్యా నయనసు భగం వీక్ష్యకు
సుమం శుక స్యాస ద్బుద్ధిః ఫలమపి భవె దస్య
సదృశమ్। ఇతి ధ్యాయన్నా స్తె ఫలమపిచ దై
వా త్పరిణతం విపాకె తూలో న్త స్సపదిమరుతా
పోప్యపహృతః॥౨౩౩॥

శ్రియెా వాసామ్భోజె త్రిదశసరి దమ్భో
జముహరె హరె ర్నాభీపద్మె మధు మధుకరోయః కి
ల పఫో। సదైవా దుస్సీల త్రపనకర తాప వ్యతిక
రాద్వ్రధా సంప్రే త్యవిష్వ త్యహహో మధుఘా
వాపీలుఠతి॥౨౩౪॥

సముత్పత్తి స్స్వచ్ఛె సరసి హరిహస్తె నివసంన
నివాసః పద్మాయా స్సు రహృదయహారీ పరిమళః,
గుణై రెతై రన్యై రపిచ లలితస్యామ్బుజ తవ ద్వి
జోత్తంసె హంసె యదిరతి రతీ వోన్నతి రియమ్॥

స్థితిం నారె దధ్యాః క్షణమపి మదాన్ధెక్షణ
సఖె గజశ్రేణినాథ త్వమిహ జటిలాయాంవనభు
వి। అసౌ కుమ్భిభ్రాన్త్యా ఖరనఖర విద్రావిత మ

హా గురుగ్రావగ్రామ స్స్వపితి గిరిగర్భే హరి
పతిః॥౨౩౬॥

హుతాశజ్వాలాభే స్థితవతి రవావద్రిశిఖరే పిపా
సు ర్మాధ్వీకం ప్రవిశతి సరోజం మధుకరః। తదన్త
స్సంరోధం నగణయతి సన్ధ్యాసమయజం నచార్త
స్స్వాపాయం విమృశతి ఫలైకాన్తరసికః॥౨౩౭॥

పృథ్వీ.

నిషీదతు శిరీషకే చరతువా కదమ్బే చిరం
సముత్పతతు పఙ్కజే కురవకే కరోతు స్థితిమ్।
దినం నయతు కున్దకే నను రసాల కాలక్రమాన్న
విస్మరతి కేవలం తవ గుణా నసౌ షట్పదః॥౨౩౮॥

పురన్దరపురే పురా రుచిరకాననే నన్దనే నిపీ
య మధురం మధు ప్రకటితాదరో యోఽభవత్।
పరిశుష్కగళతాలుకో గళిత మఞ్జులాలాపక స్స
ఎవ మధుపోఽధునా బదరికారసం కాఙ్క్షతి॥౨౩౯॥

పురా సరసి మానసే వికచసార సాళి స్ఖల
త్పరాగ సురభీకృతే పయసి యస్య యాతం వ
యః। స పల్వలజలేఽధునా మిళ దనేక భేకాకులే
మరాళకులనాయకః కథయ రే కథం వర్తతామ్॥

ప్రసీదతు పయోద తే హృదయ మాశ్రితేచా

తకె యదస్యత ఇమె గుణాః పున రనస్య సాధా రణాః। న నీచజన యాచనం న శరణాన్త రాలో చనం న గౌరవ విమోచనం న నిజమర్దశా సూ చనమ్॥౨౮౧॥

రసాల తవ మాధురీ ప్రథితసత్ఫలం పక్షిణశ్చ రన్తి నహి తె యశః ప్రకటయన్తి కాష్ఠాసు తె। పికస్తు నవపల్లవగ్రసన మెవ కుర్వన్ స్వరైః ప్ర కాశయతి దిక్షు తె వ్యృదుల పఞ్చమాఖ్యై ర్యశః॥

మన్దాక్రాన్తా.

ఏణ శ్రేణీ శశకనివహా శ్శల్యకానాం సమూ హాః కెకివ్యూహ శ్శ్రయతి వసతిం యత్ర కుత్రా పి కుఞ్జె। సోయం ధన్యః కలయ సుకృతీ పాదపో భ్రం లిహశ్రీ ర్యస్య చ్ఛాయా మయమనుసరే దా తపార్తః కరీన్ద్రః॥౨౮౩॥

ఏణాక్షీణాం వరకుచతటె చన్దనామోదరమ్యె యస్యైకాన్తం విలసిత మభూ న్మౌక్తికానాం క లాపైః। సోయం గుఞ్జా సుఫలవల్లితో దైవయో గా దిదానీం భిల్లీకణ్ఠె మరకతమణెకా మవస్థాం గతోసి॥౨౮౪॥

గన్ధా ఢ్యా సా జగతి విదితా కేతకీ స్వర్ణవ

గ్ధా పశ్చాద్భ్రాన్త్యా రసికమధుపః పుష్పమధ్యే ప
పాత। అన్ధీభూతః కుసుమరజసా కణ్టకై శ్ఛిన్నప
తు స్థాతుం గన్తుం కథమపి సఖే నైవ సోఢుం
సమర్థః॥౨౪౫॥

తోయై రత్నైరపి కరణయా భీమభానో ని
దాఘే మాలాకార వ్యరచి భవతా యా తరో
రస్య పుష్టిః। సా కిం శక్యా జనయితు మిహ ప్రా
వృషేణ్యేన వారాం ధారా సారానపి వికిరతా
విశ్వతో వారిదేన॥౨౪౬॥

మా గాః ఖేదం కమల కిరణైరేష సర్వైః స్ఫు
రద్భిః ప్రాలేయాంశు ర్యదిహ కుముదామోదా
మావిష్కరోతి। నానుగ్రాహ్యం యదపి మహ
తా మీదృశా నామయం తే మన్యే కాలా దహ
పరిణతః ప్రాక్తనో మద్విపాకః॥౨౪౭॥

యాసాం దృష్ట్వా నయనసుభగం వల్లవారా
ఙ్గనానాం ధైర్య త్యాగః పరమకృతిభిః కృష్ణసా
గైరకారి। తాసామేవ స్తనయుగళితాః కుప్యన
స్పన్ద్రిమత్తాః ప్రాయో మూర్ఖః పరిభవవిధౌ నా
భిమానం విధత్తే॥౨౪౮॥

సూక్ష్మీభూయ స్వయమపి ఘనానన్దనశ్చన్దన

గ్రస ర్ధేను ర్దత్తే రసమనుదినం దత్త్వఘాసాన్నరూపమ్। హత్వా మాత్వా రుదయ మయశ్శే హా స్స్వయం వృశ్చికాది ర్కృత్వా ప్యన్నం వమయతి స్పృణాం నశ్చికా కుక్షిగామి॥౨౮౯॥

హరిణీ.

మధు నవసుధాం స్వాదంస్వాదం నిపాయ్య నిరన్తరం నిశినిశి నిజక్రోడె క్రీడన్ యయాసి ని మీలితః స్మరసి కిముతా మెతా మద్య త్వదెక పరాయనాం భ్రమర నళినీం డిక్షు భ్రామ్యల్లతాశత లమ్పటః॥౨౯౦॥

శార్దూలవిక్రీడితమ్.

అన్వార్థం కియతీ రువాహ మహతీ ర్మన్థాద్రి మర్మవ్యథా మర్యాదా మతివర్తతె న కతిభి ర్వావ్యాభి రత్యాకులః। దుగ్ధో క్షోణిభృతో బిభర్తి పయసా పుష్ణాతి లోకత్రయం తెనైవామ్బునిధె ర్మహత్త్వ మధికం వర్వర్తి సర్వోపరి॥౨౯౧॥

అన్యె తె విహగాః పయోద పురతో ధావన్తి తృష్ణాతురా వాపీ కూపతటాక సాగరసరిత్తో యేషు బద్ధాదరాః। చిత్రం పశ్యయ ఎషచాతక శిశు శ్శుష్యోష్ఠకణ్ఠోపిస న్నాన్యం పశ్యతి నాప

సర్పతి నచ ప్రస్తౌతి నోద్ధాయతి॥౨౫౨॥

ఆఘ్రాతం పరిచుమ్బితం ముహు రాలోడితం పున శ్చర్వితం నిక్షిప్తం భువి నీరసేన మనసా తత్రవ్యథాం మాకృథాః। హేమాణిక్య తదేవ కుశలం యద్వానరే ణానునా చాన్తస్సార నిరీక్షణ వ్యసనినా చూర్ణీకృతం నాశ్మనా॥

ఆమూలాగ్ర నిబద్ధ కణ్టకతను ర్నిర్గన్ధ పుష్పోద్గమ శ్ఛాయానశ్రమహారిణీ నచఫలం క్షుత్క్షామసంతర్పణమ్। బర్బ్బుర భ్రమమ సాధుసంగ్రహాతః పన్థాన మాక్రామస త్వన్యేషాంఫలశాఖినాం ఫలవతాం గుర్వీవ్వృతి ర్జాయసే॥౨౫౪॥

ఆయాన్తి త్వరితా గభీరసరితాం కూలేషు భూమీరుహాం మూలే యత్పథికా నిదాఘ మథితాః కృత్యం తదేషాం పరమ్। సత్పుష్పై రధివాసనం నిబిడయా యచ్ఛాయయా పాలనం యన్మస్తై రుపజీవనంచపవనైః కృత్యం త మర్వీరుహామ్॥౨౫౫॥

ఆరామాధిపతి ర్వివేకవికలో నూనం రసా నీరసా వాత్యాభిః కలుషీకృతా దశదిశ శ్చణ్డాతపో మస్సహాః। ఏవం ధన్వని చమ్పకస్య సకలే

సంహార హేతావపి త్వం సిఖ్య స్సన్న్యాసేన తో
యద కుతోప్యావిమృ్యతో వేధసా॥౭౫౬॥

ఆస్తాంగాథతరాను శీలనవీధి స్సం స్పర్శనం దూరత స్సమ్భాషా విషయీకృతోన నమనాగ క్షోః పదమ్ప్రాపితః। కిం బ్రూమః స్సహాకారతావక గుణా నస్మాదృశై ర్దుర్లభా స్త్వ సౌరభ్యేణ యద ధ్వగాన్ ముహు రస్మాకం ప్రీణాసి దూరాదపి॥

ఆస్వాద్యాత్ర మధూని షట్పద ముద మ్మత్తాః కదమ్బాజుకురే మాకన్దస్య పికా న్సృతారి తవతో మూర్ధ్నాన మధ్యాసితః। ప్రత్యాపన్నత మె పికేపి భవతో యొనార్పితా తాదృశీ మాధ్వీ తస్య వివేకవిచ్యుతి రియం సాద్గుణ్య మేతన్నతే॥౭౫౮॥

ఆస్వా ద్యైవ కషాయ మజుకుర మురు ప్రేమానుబద్ధాశయో మాకన్దస్య యశాంసి కోకిల యువా నిర్మాతిదిక్షిత్తిషు। మాధ్వీకాని నిపీయత స్య మధుపా స్తత్రైవ గుఞ్జ న్త్యమీ కోబ్రూయా దసతాం సతాం ద్విజనుషాం మర్మాతిగం చేష్టితమ్॥౭౫౯॥

ఉచ్చైః రేవతరుః ఫలంచ విపులం దృష్ట్వాపి హృష్టః శుకః శ్యాలే రాస్యగతం విరస్య కణిశం

తన్నారికేళం గతః। తత్రారుహ్య బుభుక్షితేన సు
నసా యత్నైకృతే భేదనే వ్యాశాతస్య న కేవ
లంవిఫలితా చక్షుర్భ్రగ్నతా మూర్ధతా మ్॥౨౬౦॥

ఉచ్చైస్త్వా ద్వయసాచ శాల్మలితరో విస్వా
ర మాగామదం మాకన్దస్య నవస్య నాస్యపి నే
జానాసినూనంగుణాన్। ఎతస్యైవ వనే వనే పర
భృతాః పాదాతికాః కాననే మాధ్వీక ద్రవమా
త్మికా మధులిహా గాయన్తి గాఢం యశః॥

ఉత్ఖాతాన్ ప్రతిరోపయన్ కుసుమితాం శ్చి
న్వ ల్లఘూన్వర్ధయ న్నత్యుచ్చాన్నమయన్ పృ
థూంశ్చలఘయ న్విశ్లేషయన్ సంయుతాన్। వ
క్రాన్ కణ్టకినో బహి ర్నియమయన్ సంరోపితా
న్పాలయన్ మాలాకారఇవ ప్రయోగసమయో
రాజా చిరంజీవతి॥౨౬౧॥

ఉత్తంసాయ సఖే మయూర భవత స్తాపిఞ్ఛ
పిఞ్ఛాభరా దేకం చన్ద్రక మర్పయేత్యనుస్మృ
తో దత్తేనరోమా ప్యసౌ। వ్యాధాస్తు ప్రసభం ని
రుధ్య చరణై రాపీడ్య హిత్వా ఘృణా మాదా
యాస్య కలాప ముజ్జ్వలభువ స్సంమార్జనం తన్వతే॥
ఉత్తుఙ్గై స్తరుభిః కిమేవ మఫలై రాకాశ సం

స్పర్శిభి ర్ఘర్నోస్సా నితరా ఉశీర విటపీ నద్యాస్త
టె తిష్ఠతి। ఏవం యః కృతబుద్ధి రుద్ధతతరాద్వ్యాళ
లోలపీచీవశా న్మజ్జన్తం జన ముద్ధరామి సహవా
తైనైప మజ్జా మ్యహమ్॥౨౬౪॥

ఏక స్త్వం మరు భూరుహేన్ద్ర వితతై శ్శా
ఖాశతై రఞ్చితైః పుష్పై స్తుప్పలతాస్వితై ర
మ్యదితై ర్ఛియా స్సహస్రం సమాః। ఉత్క్రాన్తం
క్రమలబ్ధపాన్థజనతా సర్వార్థ నిర్వాహణం క
స్త్వా సాత్త్విక మన్తరేణ భువనే నిర్మాతుధ
ర్మాశయః॥౨౬౫॥

ఏకస్మి న్జని రావయో స్సమజని స్వచ్ఛసరో
వారిణి భ్రాతః కిఞ్చ సహైవ కానిచి దహో న్య
త్ర వ్యతీతానినా। లబ్ధం తామరస త్వయా మృ
గదృశాం కర్ణావతం సాస్పదం శైవాలం విలు
ఠామి పామర వధూ పాదాహతే పాథసి॥

ఏకో విశ్వసతాం హరా మ్యపఘృణః ప్రా
ణా నహం ప్రాణినా మిత్యేవం పరిచిన్త్యమాస్మ
మనసి వ్యాధానుతాపం కృథాః। భూపానాం
భవనేషు కించ విమలక్షేత్రేషు గూఢాశయా
స్సాధూనా మరయో వసన్తి కతిన త్వ త్తుల్యక

త్ర్యాః ఫలాః॥౫౭॥

ఏణాద్యాః పశవః కిరాతపరిష త్క్వైహిగుణ
గ్రాహిణీ సంచారోఽత్రన నాగరస్య విషయాశ్ఛ
న్నం మునీనాం మనః। భూమ్నైనాపి సుగన్ధినాత్రి
విపినే దిక్చక్రమామోదయన్నామూలం పరివ
హ్యాతే తరు రసౌ కస్మై కిమాచక్ష్మహే॥౫౮॥

ఏతస్మిన్ మలయాచలే బహువిధైః కిం త్రై
ఠకించి తత్తైః కాకోలూక కపోత కుక్కుటగణై
రేకోపి పార్శ్వే స్థితః। కేకీ కూజతి చైత్తదా వ
గళిత వ్యాళావళీ బన్ధన స్స్వవ్యసాన్యేదహ సర్వ
లోకమనసా మానన్దన శ్ఛన్దనః॥౫౯॥

ఔదార్యం భువనత్రయేపి విదితం సంభూయర
మ్భోనిధే ర్వాసో నన్దనకాననే పరిమళో గీర్వా
ణచేతో హరః। ఏవం దాతృగణా ద్గుణా స్సుర
తరో స్స ర్వ్యేపి లోకోత్తరా స్స్యాదర్థి ప్రవరా
ర్థి తార్పణ విధా వేకో వివేకోయః॥౬౦॥

కస్త్వం లోహితలోచనాస్యచరణో హంసః
కుతో మానసా త్కిం తత్రాస్తి సువర్ణపఙ్కజవ
నా న్యమృతస్పర్ధా సన్నిభమ్। తత్తీరం నవరత్న
శిలాఖచితం కల్పద్రుమాలఙ్కృతం కమ్బురాః

కిము సన్తి నేరిచ బక్రే రాకర్ణ్య హీహీకృతమ్॥

కస్మా దిమ్ద రసా ధినోతి జగతీం పీయూష x త్సైః కస్తైః కస్మా ద్వా జలధార రైవ ధరణీం ధారాధర స్విశ్చతి। భ్రామం భ్రామమయంచ నన్దయతి వా కస్మా త్రిలోకీం రవిస్వాధూనాం హి పరోపకారక గుణో వో విధ్యపేత్తుం మనః॥

కాన్తి స్తె కనకాచల ప్రతినిధిః కాన్తా కుచ స్పర్థి తే సౌభాగ్యం క్షితిపాల దర్శన విధౌ త్వ త్పూర్వక దర్శనమ్। సౌరభ్యం సకలాతిశాయి భవతో జమ్బీర కిం బ్రూమహే కర్పూర ప్రతి కూలతా యది న తే త్వయ్యేవ సర్వే గుణాః॥

కిం కేకిన శిఖణ్డమణ్డితతను శ్శారీవః కిం సుస్వ రః కిం వా హంస శకున్త బాలపికవ త్తత్ర స్వర్ణ లం స్యన్దతే। కాకః కేన గుణేన కాఞ్చనమయె సంస్థాపితః పఞ్జరే కిం వా హంస్తి ఇనాజ్ఞ కున్ద ధవళః కిం కీరవ త్పాఠకః॥౨౭౮॥

కిం జాతోసి చతుష్పథే ఘనతరం ఛన్నోసి కిం ఛాయయా ఛన్నశ్చె త్ఫలితోసి కిం ఫలభ రైః పూర్ణోసి కిం సర్వదా। హి సద్వృక్ష సహా స్వ సంప్రతి శాఖాశాఖికాకర్షణ క్షోభో త్పాట

న భక్షణాది జనితం స్స్వైరేవ దుశ్చేష్టితైః॥౧౭౫॥

కీరాః పక్వఫలాశయా మధులిహా స్సౌరభ్యలాభాశయా హంసాః పద్మవనాశయా బలిభుజో గృధ్రాశ్చ మాంసాశయా। దూరా దున్నత పుష్పభారనిచయ భ్రాన్త్యా సమాకర్షితా రే రే శాల్మలిపాదప ప్రతిదినం కో నత్వయా వఞ్చితః॥

క్రుద్ధోలూక నఖ ప్రపాత విగళత్పత్రా అపి స్వాశ్రయం యే నోజ్ఝన్తి పురీష పుష్టవపుష స్తే కేచి దన్యే ద్విజాః। యే తు స్వచ్ఛతరఙ్గిణీ బిసలసల్లేశేషు సంవర్ధితా గఙ్గా నీర మపి త్యజన్తి కలుషం తే రాజహంసా అమీ॥౧౭౬॥

గర్జ న్నమ్బు దదాః తచ్చ కణికారూపేణయత్ర క్వచి త్తాత్కాలాపేక్షితయా ప్రదానసమయే నైల్యం విధత్తే తనౌ। పశ్చా త్త్వాఙ్కురతాముపైతి లఘుతా మ్మత్యేతి ఘూయ స్తరాం వీరశ్రీప్రభురత్న శేఖరమణే దాతా కియా న్వారిదః॥౧౭౭॥

గ్రావాణో మణయో హరి ర్జలచరో లక్ష్మీః పయో మానుషీ ముక్తౌఘ స్సికతాః ప్రవాళలతికా శ్శైవాల మమ్భ స్సుధా। తీరే కల్పమహీరుహః కిమపరం నామ్నాపి చామ్భోనిధి ర్హారే

కర్ణరసాయనం నికటత స్త్వృష్ణాపి నో శామ్యతి॥

గ్రీష్మే భీష్మతరైః కరై ర్దినకృతా దగ్ధోపియ శ్చాతక స్త్వాం ధ్యాయన్ ఘనవాసరాన్ కథ మపి ద్రాఘీయసో నీతవాన్। దైవా ల్లోచనగో చరేణ భవతా తస్మి న్నిదానీం యది స్వీచక్రే కరకా నిపాతన కృపా త త్కం ప్రతిబ్రూమహే॥

ఘోట్టా కుణ్డలినీ పరిక్రామ విషమం కాన్తార మన్తర్వనం గాహం గాహ మరాళకణ్టక ముఖ చ్ఛిన్నాఙ్గ కేశామ్బరః। కృచ్ఛ్రాదధ్యగమద్ధి వృత్తు మధికతుఙ్గం త్వేవ్యవృత్తాశయా హన్త ప్రాదుర భూ ద్విపాకుల ఫలః కిమ్పాక ఏవాన్తతః॥౫౧॥

ఛాయాభి ర్నిబిడాభి రాభి రభితః పుష్ప్య త్ప్రసూనోదరా దన్మీలద్భి రనుత్తమైః పరిమళై స్స్నిగ్ధైశ్చ ముగ్ధై ర్దళైః। మన్దస్పన్దవతా శివేన మ రుతా సంశీలితా శ్చే దిహ క్లాన్తిం పాన్థజనా స్త్యజన్తి సరస స్త్వేరేప్యలం మజ్జనైః॥౫౨॥

ఛేద శ్చన్దనచూతచమ్పకవనే రక్షా కరీరద్రుమే హింసా హంస మయూర కోకిలకులే కాకే షు లీలారతిః। మాతఙ్గేన ఖరక్రయ స్సమతులా కర్పూర కార్పాసయో రేషాయత్రవిచారణా గు

౹౸౪ తే. దేశాయ యస్మై నమః॥ ౩౧॥

జన్మ క్షీరమహార్ణవే సహభువ శ్శ్రీపారిజాతా దయో బిమ్బం యస్య సుధామయం త్రిభువనాధీశస్య మూర్ధ్ని స్థితిః। వృత్తి ర్యస్య చరాచర ప్రియతమా తస్యోదయే కేవలం సంకోచః కమలస్య దుష్కృతి రసా విద్యోతతారాధిపః॥ ౩౨॥

జాతం ప్రాభవ మద్య తే విధివశా ద్భిక్ష శ్చ తద్ద స్యన్తతో ఝఝ్ఝామారుత మాస మాత్ర మథవా మాస ద్వయం స్థాస్యసి। ఏతస్మి న్న వ వాటికాః కతి కతి వ్యర్థం త్వయోత్పాటితా హా వాప్యః కతి శోషితాః కతి దశో ధూళీభి రుద్ధూళితాః॥

జానన్త్యేవ సదా చకోర నికరా మాధుర్య లుబ్ధాన్తరా మద్ధాధీశ్వర భూధరేన్ద్ర బలభి న్ముఖ్యా మాన్యా స్తే। చన్ద్ర స్యోత్తమ మాధురీధురంధురద్ధారా సుధారోచిషాం మాధుర్యం కిము పఙ్కలగ్న హృదయా జానన్తి భేకాదమాః॥ ౩౩॥

జ్ఞాతా త్వన్మ్రక శబ్దకా సువిదితం మిత్రా సుకాల్యం చ తే సన్త్యజ్య శ్శుభశాశ్రయా శ్చ బహవః ప్రాబల్యకాలే తవ। త్వత్పం పత్తిఘనం దినం హి మ సుదినం పాథోద కిం బ్రూమహే సా

జన్యం ప్రకటీకృతం హి భవతో హంసైర్మృణాళాశనైః॥౮౭॥

తాపో నాపగత స్తృషాపి న కృశా ధూతా నధూళీ తనో ర్న స్వచ్ఛన్ద మకారి కఞ్జకబళః కానామ కేళీకథా। దూరోత్క్షిప్తకరేణ పద్మపతినా స్పృష్టా నవా పద్మినీ ప్రారబ్ధో మధుపై రకారణ మహో ఝఙ్కార కోలాహలః॥

తూష్ణీం తిష్ఠ చకోర సంహర గిర స్త్వం కీర పారావత త్వద్వాచో విరమన్తు బర్హిణ భవత్కణ్ఠోపి విశ్రామ్యతు। ఏత న్నూతన చూతపల్లవదళ గ్రాసోల్లస న్మఞ్జుల వ్యాహారః కలకణ్ఠ ఏష కిరతి శ్రోత్రే సుధా శీకరాన్॥౮౯॥

తృష్ణా లోలవిలోచనే కలయతి ప్రాచీం చకోరీగణే మౌనం ముఞ్చతి కిఞ్చ కైరవకులే కామం ధను ర్ధున్వతి॥ మానే మానవతీజనస్య సపది ప్రస్థాతుకామే ధునా ధాతః కింను విధౌ విధాతుముచితో ధారాధరాడమ్బరః॥౯౦॥

త్వం సామాన్యతరుభ్రమేణ సకల క్ష్మోణీరుహక్ష్మాపతౌ మాకస్మైపి కిరాత పాతయ ముధా మాస్మి న్కుఠారం హఠాత్। ఏష శ్లాఘ్యజనస్య

జీవిత మళి వ్యూహస్య బన్ధు ర్మశో స్సర్వస్వం మకరధ్వజస్య విజయామాత్యః పికానాం గురుః॥

ధత్సే మూర్ధనిధుస్స హే దినమణె రుద్దామ ధామ చ్ఛటా శ్ఛాయాభిః పథికాన్ నిదాఘను థితాన్ ప్రీణాసి పుష్పైః ఫలైః। ధైర్యం ముఞ్చసి నైవ నైవ భవతశ్శాఖా స్సువిస్ఫారతా స్తైనా శ్రాసుచ తన్యతే తవ యశస్తోః స్సముజ్జృమ్భితః॥

నాత్ర వ్యాధశరాః పతన్తి పరితో నైవాత్ర దావానలో నైవోచ్చావ చభీతి రత్ర చపలాన్నై వావృతా వాగురా। ఇత్యాలోచ్య కురఙ్గ కేనవి హితో నక్షత్రనాథాశ్రియః కో జానాతివిధి ర్వి ధాస్య తి పున స్స్వర్భాను వన్త్రవ్రణమ్॥౬౩॥

నిష్పద్మం శిశిరేణ ధీవరగణై ర్నిర్మత్స్యని ష్కూర్మకం వ్యాధై ర్ని ర్విహగం నిరమ్బు రవి ణా నిర్మ్నాళకం దన్తిభిః। నిశ్శాలూర మకారిసూ కరగణై ర్నామైకమాత్రం సరో హేపాథోద ప రోపకారక పయోదానేన మాం పూరయ॥

నీరా న్నిర్మలతో జని ర్మధురతా రామాము ఖస్పర్ధినీ వాసో యస్య హరేః కరే పరిమళో గీ ర్వాణ చేతోహరః। సర్వం స్వం తదహో మ

వాకవిగిరాం కామస్య చామ్భోరుహ త్వం చే
త్రీతి మురీకరోషి మధుపే తత్త్వాం కి మా
చక్ష్మ హే॥౫౫॥

కో మన్యే తుణబన్ధనం కుత మిదం నైవా
జుహాశోద్ఘట్టనం సహస్థారోహణ తాడనాత్పరిభ
వం నైవాన్యదేశాగమమ్। చిన్తామేజనిహన్త చేత
పి పరం స్మృత్వా చ యూథం వనేసింహ త్రా
సిత భీత భీరుకలభం కస్యాన్తికం సంశ్రయేత్॥

పూర్వం కల్పతరు ప్రసూనమదిరాస్వాదేన
మేదస్వినీ దీవ్య ద్దివ్యతరఙ్గిణీ కమలినీ ప్రేఙ్ఖోలికా
ఖేలినీ। దైవాదద్య మహీతలే మధుకరీ విష్వావ
పుష్పేచ్ఛయా భ్రామ్యన్తీ కృకలాస వక్త్రిణ హ
రం హా హన్త సంగాహతే॥౫౭॥

పోతో మస్తరవారిరాశితరణే దీపాన్ధకారా
గమే నిర్వాతే వ్యజనం మదాన్ధకరిణాం దర్పో
పశాన్త్యై సృణిః। ఇత్థం తద్భువమార్ధతాం శమయి
తుం బుద్ధ్వా జనైశ్శక్యతే మన్యే దుర్జనచిత్తవృ
త్తి హరణే ధాతాపి భగ్నోద్యమః॥౫౮॥

పౌలోమీపతికాననే విలసతాం మన్దారభూ
మీరుహాం యేనాఘ్రాయ సముజ్ఘితాని కుసు

మా న్యాజఘ్ని రె నిర్జరైః। తస్మిన్నత్యమ ధ్రువతే
విధివశా న్నాక్ష్వీక మా కాఙ్క్షతి త్వంచె దక్షసి
లాభ మమ్బుజ తదా కిం త్వాం ప్రతిబ్రూమ హే॥

ప్రారమ్భే కుసుమాకరస్య పరితో యస్యోల్లన
న్మఞ్జరీపుఞ్జై మఞ్జుల గుఞ్జితాని రచయం స్తానా
తనో రుత్సవాన్। తస్మిన్నద్య రసాలశాఖిని ద
శాం దైవా త్కృశా మఞ్చతి త్వంచె న్మఞ్చసి
చఞ్చరీక వినయం నీచ స్త్వదన్యోస్తి కః॥౩౦౦॥

భోభో చూత చిరా దయం మధుకరో విస్మృ
త్య వృత్తిం నిజాం కాచతాఞ్ఛన శుద్ధబుద్ధి ర
భవ ద్యేన త్వయా పోషితః। తస్మిం స్త్వయ్యా
ధునా ముధా విధివశా ద్విచ్ఛేదితె సోప్యళిః కా
న్తారె ప్రతిపాదపం వద కథం కుక్షింభరి స్స
ఞ్చరేత్॥౩౦౧॥

భ్రాత ర్భామ్య లవఙ్గ వల్లిషు పిబ స్వైరం
నవామ్భోరుహే మాధ్వీం మాధవికామధూనిమ
ధురా ణ్యాకణ్ఠ మాస్వాదయ। కస్మా దాపతితోసి
కేతక మిదం యస్మి న్నదీర్ఘం రజో నేత్రే క్షిపతి
కణ్టకాః ప్రవితతాః కృన్తన్తి మర్మాణ్యపి॥౩౦౨॥

భ్రాత శ్చాతక నీతపవ సరసః కాలస్త్వయా చె

త్సుఖం స్వల్పాన్యేవ దినాని సన్తి విపదో మాన
చ్యుతిం మాకృథాః। భూయః కాతర నేత్రపాళి
సరసః పాథః కి ముద్వీక్షసే లాభశ్చ ఇచ్చపుటో
దకం తు భవతో దీర్ఘం కులే దుర్యశః॥౩౦౩॥

మాకన్దే మకరన్ద సిధుగుధురే పున్నాగయూ
థీ భ్రమద్భృఙ్గీనాద వినోదభాజి వకులే పుష్పోద్గ
మామోదిని। అన్యేష్వ ప్యపనీరుహేషు వరితః
ప్రాప్తేషు కాచిల్లతాబాలా కణ్టకితం తరుం శివ
శివ స్వైరం సమాలిఙ్గతి॥౩౦౪॥

మాద్య త్తుఙ్గ కుఞ్జర కుమ్భకోటి దళన ప్రోద్య
త్కరః కేసరీ దైవా త్తుఙ్గ పుళిన్ద సున్దర దరీ
మాశోక శాం వార్ధకే। తత్రాసహ్య మిదంహిజ
మ్బుకభయా ద్భాగర్త సంవర్ధితైః ప్రోత్ఫుల్లైరపి
సారమెయ శిశుభి ర్యోద్ధుం సమాహూయతే॥

మార్జారో లభతే న మఞ్జుల శుకాలాపేన
కౌతూహలం కస్తూరీహరిణస్య సౌరభ భరైస్సం
తోషాన సంతుష్యతి। ప్రీతి ర్నాస్తి వయోర
తాణ్డవశతై ర్వ్యాధస్య దుష్టైస్సదా వ్యాప్తా
యాంభువి సన్తి కేపి విరళా స్సన్తో గుణగ్రాహిణః॥

మూలం స్థూల మతీవ బన్ధనదృఢం శాఖాశ్చ

తం మాంసలా వాసో దుర్గమహీధరే తరుపతే
కుత్రాస్తి భీతి స్తవ, ఏకః కింతు మనా గయం జ
నయతి స్వాన్తే మమాధిజ్వరం జ్వాలాభి ర్వల
యీభవ న్నికరుణో దావానలో ఘస్మరః॥

యన్వక్త్రం ముహు రీక్షసే న ధనినాం బ్రూ
షేన చాటూ న్మృషా నైషాం గర్వవచ శ్శృణో
షి నచతాన్ ప్ర త్యాశయా ధావసి। కాలే బా
లతృణాని ఖాదసి సుఖం నిద్రాసి నిద్రాగమే త
న్మే బ్రూహి కురఙ్గ కుత్ర భవతా కిం నామతప్తం
తపః॥ 3 ౦౮॥

యస్మిన్ ఖేలతి సర్వతః పరిచల త్కల్లోల
కోలాహలై ర్మనాద్రి భ్రమణ భ్రమం హృదిహారి
ద్దన్తావళాః పేదిరే। సోయంకుఙ్గ తిమిఙ్గిలాఙ్గ క
బళీకార క్రియా కోవిదః క్రోడే క్రీడతు కస్య కే
ళికలహో త్యక్తార్ణవో రాఘవః॥ 3 ౦౯॥

యాతే మయ్యచిరా న్నిదాఘ మహిర జ్వా
లాశతై శ్శుష్క ం గన్తా కంప్రీతి పాన్థసంతతి
రసౌ సంతాపమాలాకులా, ఏవం యస్య నిరన్త
రాధిపటలై ర్నిత్యం వపుః క్షీయతే ధన్యం జీవన
మస్య మార్గసరసో ధిగ్వారిధీనాం జనుః॥ 3 ౧౦॥

యాతె యాత ముత స్థితె స్థితముప ర్యాలో
కితె లోకితం యద్యద్రాజశుకోయ మాకల య
తె శుద్ధాన్త మధ్యస్థితః। త త్సర్వం మణిభిత్తి మె
త్య భవతా చ్ఛాయాంశు కాఙ్గీకృతం తస్మిన్నర్గ్ణ
సుఖం వితన్వతి గిర స్తూష్ణీం త్వయా స్థీయతె॥

యెనానర్గళ బాలకేళి దళిత ప్రత్యగ్ర కాద
మ్బినీ ధారాధోరణి ధౌత సానుషు పురా శైలేషు
లీలాయితమ్। సోయం శృఙ్గని పాతభగ్న చరణః
పార్శ్వస్ఫురద్వైరిణో భిటాఽరైః కుపితోద్య ఖా
దతి ముహుః పాణిం మృగగ్రామణీః॥౩౧౭॥

యెమీ ఆముకు ళోద్గమాత్ప్రతిదినం త్వామా
శ్రితా షట్పదా స్తే భ్రామ్యన్తి ఫలాద్భిహిః కథ
ము హెూ దృష్ట్వా న సంభాషసె। యెకీటాప్త వ
దృక్పథం నచ గతా స్తే త్వత్ఫలాభ్యన్తరె ధి
క్త్వాం చూతతరో పరాపర పరిజ్ఞానానభిజ్ఞో
భవాన్॥౩౧౩॥

రె చాఞ్చల్యజుషో మృగా శ్రితనగాం కల్లో
లమాలాకులా మెతా మమ్బుధికామినీం వ్యవసి
తా స్వఙ్గాహితుం వా కథం। అత్రైవోచ్చల ద
మ్బునిర్ఝరమహావర్తైః స్వమావర్తితో య ద్ద్రా

రైవ రసాతలం పున రసౌ యాంతో గజగ్రామణీః॥

రే రే చాతక సావధానమనసా మిత్రక్షణం శ్రూయతా మమ్భోదా బహవో వసన్తి గగనే సర్వే దినైకక్రియాః। కేచి ద్వృష్టిభి రార్ద్ర యన్తి ధరణీం కైశ్చిద్వృథాగమ్యతే యంయం పశ్యసి తస్య తస్య పురతో మాబ్రూహి దీనం వచః॥౩౧౫॥

లీలాలుణ్ఠిత శారదాపుర మహాసమ్ప ద్భగా ణాం పురో విద్యా సద్మ వినిర్గళ త్కణముషా వల్గన్తి చే త్పామరాః। అద్య శ్వః ఫణినాం శకు న్త శిశవో దన్తావళానాం శశా స్సింహానాంచ సుఖేన మూర్ధని పదం న్యస్యన్తి సాలావృకాః॥

లూనం మత్త గజైః కియ త్కియదపి ఛిన్నం తుషారార్దితై శ్శిష్టం గ్రీష్మజ భీష్మ భానుకిరణై రభ స్మీకృతం కాననమ్। ఏషా కోణగతా ముహుః పరిమళై రామోదయన్తీ దిశో హాకష్టం లలితా లవఙ్గలతికా దావాగ్నినా దహ్యతే॥౩౧౭॥

వాపీ స్వల్పజలా సరో బిలసమం నీచావ గాహా హ్రదా నద్యః స్వచ్ఛ స్వాదు సుశీతలాతి పథగా వైకుణ్ఠ పాదాగ్రజా। నీచః క్షారతరో

మహాన్ జలనిధి ర్గణ్డూషమాత్రం ముసేస్తన్నానీ ఖలు చాతకో జలముచా ముచ్చైః పయో వాఞ్ఛతి॥౩౧౭॥

వైముఖ్యం మృగలాఞ్ఛనస్య మమ నో కిర్మాతి మర్మవ్యథాం నో దూయె మృగశారికా మధులిహ స్సర్పన్తి యన్నాన్తికమ్। జల్పన్తి మధురాక్షరాణి మధుప శ్రేణీ ధ్వనిచ్ఛద్మనా యత్రాదద్భ్య కుముద్వతీ హసతి మాం తన్మేమన స్తామ్యతి॥

శుక్లో వా మలినోఽస్తు వా మృగమదః కింజాతమేతావతా కోప్యన్యోఽనవధి శ్చమత్కృతినిధిస్సారభ్య మేకో గుణః। యేనాయం స్మరమణ్డ నైకవసతిః ఫాలె కపోలె గళె దోర్మూలె కుచమణ్డలె చ కురుతె సఙ్గం కురఙ్గీదృశామ్॥౩౨౦॥

శైలే యత్ర హం ర్వసన్తి గిరయో మజ్జన్తి దిగ్దన్తినో మత్స్యా స్సన్తి తిమిఙ్గిలప్రభృతయో గర్భం తథా త్యమ్బుదః। పర్యాయేణ ఖరాంశు శీతకిరణా వున్మజ్జతో మజ్జతః పాథ స్తత్ర నసంపిబన్తి యది తె కిం దూషణం వారిధే॥౩౨౧॥

సన్త్యన్యేపి ధరాతలె హుతభుజ శ్శుఖ్లీముఖీ ల్లీఢధూ పాణిశ్రేణి పురాణ శూర్ప పవన ప్రస్తా

ర విస్తారితాః॥ తె సర్వే గజకర్ణతాళయు గళీ
తాళ్యా వితత్యా హతజ్వాలాటజట విటజట ఘ
ట్టన దళ ద్గారివాన దావానలః॥౩౨॥

సన్త్వన్యేపి ధరాధరాః క్షితి తలే వల్మీక గు
ల్మావళి వ్యాళాభిలస్పృగాలమరుట రటద్భల్లూక
భిల్లాకరాః। తె సర్వే సురధేను సన్తత సుధా స
న్తాన చిన్తా మణి స్తోమాకాశ పరిస్ఫురద్ఘణ కన
ద్ధామా న హిమాచలః॥౩౩॥

సన్తు నాపిక ధోరణీ ర్నిపతితా మధ్యేజలం
త్రైపణీః పన్థాః పర్వతదర్దురో ఘనఘనచ్ఛన్నశ్చ
తారాపథః। భోభో మారుత మస్తరో జలనిధి శ్శీ
ర్ణాచ నారద్య నస్తాం నిర్లజ్జయవా తటం గమ
యవా హస్తె తవాస్తి ద్వయమ్॥౩౪॥

సమ్భాతి స్త్వ మానసె సరసిజ త్యాత్రైర భై
క్ష్యాసితా స్సర్వా స్తాః కకుభ స్త్వవాయిపరమో
బన్ధు ర్జీవనస్యాపి। త్వం చె దద్య గుణానవద్య శి
శిరె శీతానిలై శ్శైత్యస ప్రాయః ప్రాయ ఇదం
తదత్ర పరమం దృష్టా దదృష్టం ఫలమ్॥౩౫॥

సాకం గ్రావగణై ర్లుఠన్తి మణయ స్తీరెరట
బిమ్బాభమా నీరే నీరచరై స్సమం సభగవా

న్నిద్రాతి నారాయణః। ఏవం వీక్ష్య తవావివేక
మపిచ ప్రౌఢిం పరా మున్నతేః కిం నిద్రా న్యథ
వా స్త్రవాని కథయ క్షీరార్ణవత్యా మహమ్॥

సానన్దం బిసినీదళే ప్రహరసె భుక్త్వా మృణా
లికతా శ్శశ్వ న్నినదసి రాజహంస తదపి త్వం
కింను రాజీవినీమ్। ఏతాన్ దైవవశా దుపాగత
వతో దృష్ట్వైవ మార్త్వాలి కౌసూమార్త్వాలాభజు
షోమ హేచ్ఛ మనసిద్వేషోనసం యుజ్యతే॥

సైకత్వోయది నాథవస్తరు రయం పాథో
ద పాథో లవై రవ్యాజం పరిషిఞ్చ కిం చిరయ
సి కాలః పరిక్రామతి। మూలె ముక్తరసే దళె
విగళితె శుష్కె తథా వల్కలె కస్మైదాస్యసికో
ప్రీహామ్యతి పరీతాపా త్తథం స్థాస్యతి॥3౨॥

సౌరభ్యం భువనత్రయేపి విదితం శైత్యం చ
లోకోత్తరం కీర్తిః కించ దిగఙ్గ నాఙ్గణగతా కిం
త్వేత దేకం శృణు। సర్వానేవ గుణా నియం
నిగిరతి శ్రీఖణ్డ తేసున్దరా నుజ్ఝన్తీ ఖలు కోటరేషు
గరళజ్వాలాం ద్విజిహ్వావళిః॥3౫॥

సౌరభ్యేణ సమావృణోషి కకుభః పుష్పాసి పు
ష్పన్ధయాన్ లూతాతన్తువృత స్తథాపి కియతీ

స్త్వం యాపయె ర్యామినీః। అస్మిన్ దాశపురె పుర స్త్రత ఇతో విన్యస్త విస్రామి షి మాలాకార మృతె లవఙ్గలతికె క స్తైగుణాన్ జ్ఞాస్యతి॥౩౩౦॥

స్వర్గో కస్య శిఖామణి స్సురతరుగాత్రమస్య ధామాద్భుతం పౌలోమీ పురుహూతయోః పరిణతిః పుణ్యావళీనా మసి। సత్యం నన్దన కిం త్వి దం పహృదయై ర్నిత్యం పిథిః ప్రార్థ్యతె త్వత్తః ఖాణ్డవరఙ్గ తాణ్డవనటో దూరేస్తు వైశ్వానరః॥

స్వస్వవ్యాపృతి మగ్న మానసతయా మత్తో నివృత్తెజనె చఞ్చుకోటి ః పాటి తా ధరపుటో యాస్యా మ్యహం పఞ్జరాత్। ఎవం కిరశిశౌ మ నోరథ మయం పీయూష మాస్వాదయ త్యన్త స్సంప్రవివేశ వారణక రా కారః ఫణిగ్రామణీః॥

హంసాః పద్మవనాశయా బలిభుజో గృధ్రా శ్చ మాంసాశయా పాన్థాః పక్వఫలాశయాపర భృతాశ్చూతప్రవాళాశయా। ఆమోదానుభవా శయా మధులిహ స్త్వా మాశ్రితాశ్శాల్మలె తెష్వె కోపిహి వాఞ్ఛితం నలభతే కెయం తవా భ్యున్నతిః॥౩౩౩॥

సృగ్ధరా

ఆకాశ శ్చాప్యంబరాఖ్యో హరిరితి గహనం ద
ర్దుర స్యాభిధానం కాకస్యాపి ద్విజత్వం విషమ
ఫణిపతే ర్నామ భోగీ భుజఙ్గః। క్షుద్రాస్త్రా శ
ర్కరేతి ద్విరదముఖజలం దాన మర్థేనశూన్యం
కేచి న్నామాని చైవం దధతి తనుభృతస్సన్తి సా
డమ్బరాణి॥౩౩౪॥

ఏణాలం సంభ్రమేణ త్యజ గవయ భయం
సైరిభ స్వైర మాస్స్వ క్షోభం మాగా స్తరక్షో
విహర గరిమృధి స్వేచ్ఛయైవాచ్ఛభల్లః పారీ
న్ద్రైః పారదృశ్వా నిఖిలవనభువః కేవలం మో
దతే సౌమాద్య త్కుక్షిఖన్ద్రి కుమ్భస్థల విపులత
టీ ముక్త ముక్తాకలాపైః॥౩౩౫॥

భాగస్తా రమ్యాసు శాకంఫలమపి రసవ త్త
ద్విజానాం నివాస స్సన్త్రాత్రానాంచ తావం
శమయతి నిఖిలం సర్వదాయం రసాలః। తస్మి
న్నన్మత్త కీశః ప్రసభ ముపగతో భర్త్స్యతస్య
గ్రీతోయ స్సోప్యేక స్తత్రనోచ దయమపిచ స
మః కల్పవృక్షేణ మానమ్॥౩౩౬॥

భిత్త్వా సర్వాణ్యరణ్యా న్యతివిషమలతా గా

థమర్గాణి ఘూమో యూయాన్త్రాం పకిణా
న్త్రం భమతతటిరియం బుకిన్నైర్ధికిరోతి। లజ్జ
త్తే హన్త మునాం మదకరిఘటా ఖేద సంఘ
ట్టరూఢ క్రీడా ఘోరేయ ధారా మనుఖర నఖ
రాః కిం కరోమి క్వ యామి॥౩౩౭॥

రెరె ధుత్తూర భిత్తైః పరిమృదిత సృదః క్వా
పి కోణె జరిత్వా ప్రాప్యాభిఖ్యాం తదాఖ్యాం క
నక మితి పునః కాఞ్చనస్యాపి లోకె। సన్దం మ
న్దం స్మరాతేర్మణిముకులత్వాటె తత్ర లబ్ధ్వావకాశం
నో జానీషె కతెశం స్మరసిచ నపునః పూర్వవృ
త్తాన్త లేశమ్॥౩౩౮॥

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీ పరవస్తు శ్రీనివాసాచార్యు లయ్యవారలుఁ గారి ప్రథమపుత్రులగు శ్రీరామానుజాచార్యు లయ్యవారలుఁగారు రచియించిన పండితరాజ శతకము తెనుఁగునందు ప్రకృతము సంగ్రహమయిన పద్యములు దీని సంస్కృతశ్లోకమిదియని తెలియుటకై ప్రతిపద్యమునకు నాదిని సంస్కృతశ్లోక సంఖ్యలతోఁ జేర్చి ముద్రింపఁబడినవి.

---

(౧౯) కం॥ తరఁగల బెదరించెదవు సా। గరమా
సీ నిష్ఫలములు గద నీయాడం। బరము లర్థికులు
తృష్ణా। తురులై మరి బావి నడుగుదురు నీదరిన్॥

(౨౦) కం॥ అకటా సకలవిహంగమ। నికర
మ్మును స్వేచ్ఛందిరుగ నీకే యొకదా। నికి నీపంజ
ర బంధము। శుకమా పలుకుల ఫలమ్మసుమ్ము ఫ
లంపస్॥

(౨౧) కం॥ మలయాచల సంసర్గము।
నఁజందనపు తరువుగాను వెమరులో। ష

ము గానని వా। రల కెట్టిసహాయమున్న రసమె ట్లాదవున్॥

(౩౧) కం॥ శ్రీతిక్షారిజాతము మధు। వ్రత ముగనని యంతదడవు వదలక రొంచబన్। స్థితి జెడి తిరుగుచు నుండుం। బ్రతికుంజంబందుఁబ్రతి ధరారుహ మందున్॥

(౩౨) కం॥ బకబక లాడెడిఁగలుషో। దకమా త్రముఁ ద్రావి కప్ప తాలిమిఁబలుకుం। వికరాజ ము గర్వమునొం। దకదివ్య రసాలరసముఁ దావి నహహా॥

(౩౬) కం॥ పలుకులు పిస్ప్రాసములు రస। మెు లెఁడునవి రూపుశీల ముఖయము ముద్ద। ల్లు లెఁడు నివియెల్లగానే। చిలుకకువ్యర్థంబు పిట్ల కెంతను కట్టా॥

(౬౪) కం॥ ఆకులుపండన్ గ్రీష్మపు। కానుఫ లములును రాలఁగఁగెనటైనన్। నీకరుణచేత మామిడి। మ్రాకులుచిగురించు మరలి మాధవ నాథా॥

(౧౦౫) గీ॥ కోకిలాయూరకుండిన కొంచెమి పంచమస్వరమలరించిపలుకు లేక। యున్న కెలుంగును నిన్నుకాక। బృందవ్రతముగునీ ప్రతిమందు॥

(౧౦౭) కం॥ చిరకాల శిక్షితులుచి। త్తరు
పునఁబువ్వులను వ్రాయఁదగుఁగాని మహిం। బరి
మళము లెట్లువానికి। దొరకున్నకరంద మెట్లు తు
మ్మెదగ్రోలుణా॥

(౧౦౮) గీ॥ దిక్కులెల్లను మిక్కిలి దిరిగితీవు।
వింటకనుఁగొంటె రుచులనుగంటె తేఁటి। పూల
పిరజాజి పువుఁబోలు పువ్వు గలదె। సత్వముపక్ష
ముపిడిచి వాస్తవముఁజెపుము॥

(౧౧౦) గీ॥ ఓయికాకంబ నీయిచ్చఁగూయు
మింము। నీకునేరంబుగలుగదు నిన్నుతియ్యు। మా
విఁ జక్కనికో వెలతో వసింప। దైవమొనరించె
నదియె నింద్యంబుగాక॥

(౧౧౯) ఉ॥ ఘూకములార భేకతతీకోకము
లార బకంబులారయో। కాకములార యోవృ
కములార ఖరాగ్రణులార యిట్లునే। మీకున
మస్కరించి యొకమేలును గోరెదనన్ క్షమిం
పుఁడీ। కోకిలకాకలింబలుకు గొల్లానరింప క[illegible]
హింపుఁడీ॥

(౧౨౦) కం॥ ఆనగముఁజేరి యళియే
స్వీడెనని చింతిలకు మాలతిపు। వ్వానా[illegible]

ళ్లది పశు। వౌనారిఁటనిదియుఁ బశువునరగాదె
ఘుపెన్॥

(౧౨౩) గీ॥ అళివనాంతపు పూలగుత్తులనె
తిరుఁగుఁ।గాని దరిఁజేరదయ్య వెూగంధఫలిని। ర
మ్యమిదిగాదె యదియును రంతగాదె। బ్రహ్మ
యాజ్ఞయె బలవత్తరంబు గాక॥

(౧౨౪) కం॥ ఘను రాజును గానిపీప। ద్విని
జన్మము వ్యర్థమిట్లు తీరుగవికసి। ల్లిన పద్మినిఁగాన
నియా। తనిబ్రతుకును నిష్ఫలంబ తలఁపఁగ మ
దిలోన్॥

(౧౨౮) గీ॥ భృంగములు పూలమొదట భు
జంగములుష్ట। వంగములు కొమ్మలందు పిహంగ
ములును। శిఖరమున చందనంబట్ల సేవితమగు। శ్రే
ష్ఠజనసంపద పరోపకృతికిఁగాదె॥

(౧౩౩) కం॥ ఎకడ మృగరాజొప్పగు। న
కడ గజకుంభమహాక్తి కావళిదొరకున్। నకల
క్కలలేగల। తొకలముకలును డెకతొక
కొరకున్॥

౮౮) కం॥ ఈవాతంబటువీచిన। నీవెచ్చట
నెచట నీల్లెచ్చటనో। దావాతురమైయు

న్నది। యోవారిద చాతకమున కుదకం బిమ్మా॥

(౧౫౬) కం॥ నీవింకఁగనీపక్షులు। పోవున్నదివి కళులుమార్చిని మొగ్గలఁజేరం। బోవునుగాని సరస్సా। యేవరుసగనుండు దీనమీమీనములో॥

(౧౬౬) కం॥ గిరిమల్లై తున్నతేములు। మరచందనతరులఁజేయు మలయమెగా క। త్తరులత్తరువులె కాదగు। ధరములుధరములె సువర్ణధర రజతాద్రుల్॥

(౧౭౧) కం॥ దిక్కులఁ బరిమళములుపెం। పెకేడు రూపాసఁగొల్పు దృక్కులకైనన్। మికిలి హృదయము కఠినం। బకటయదె దుఃఖహేతు వామ్రఫలంబా॥

(౧౭౪) కం॥ చందురునిడుచోగిరిశుఁడు। నిందాల్చిన చెమ్మగిలునె నెలరా లిటుచే। న్నొంచు నెకల్వ లుదధి పెం। పొందునె చిందునె తమంబు నున్మైత్తపువా॥

(౧౭౬) గీ॥ అభ్రమా నీమజలకణ షించి। చాతకపు పిల్లరాదు నీసరసపు మే నత సరసతయును గాంచికాని కాక। యామ్మల్లలకొలఁకు లెన్ని లేవు॥

(౧౮౩) కం॥ నిలయము రాజగృహములో।
పలనవి మార్జాల గరువపడకు గృహంబా। వలను
న్న నలంకృతమగు। కలభము పట్టాభిషేక కాల
మునందున్॥

(౧౮౪) గీ॥ మలినమతి భృంగ మాదరింపంగ
లేదు। నన్నటంచు విషాదమొందకుము మబ్బి। ను
బ్బణం చెడునలుపుచే నొనరుసతుల। కురులు సం
పెగా కుశలమై కొరలుఁగాత॥

(౧౮౭) గీ॥ జాలరికరంబులోనుండి జారిమీ
ను। పిల్ల మరలివలంబడె పిదపదాన। మెల్లజారి
యుకొంగచే మ్రింగఁబడియె। విధి పెడగనున్న
నాపదల్ వెడలు బెట్టు॥

(౨౦౯) కం॥ గరళము మ్రింగె గిరీశుం। డుర
గములను మ్రింగు నెమలియును వారలతో। సరి
గాఁగ నీలకంఠతఁ। బరగితి తృణ కీట గర్వభంజ
కపిచుకా॥

౨౧౦) ఉ॥ చెంచు వెలంది యొక్క-తీయ
ప్ర గోళ్లనురక్తరక్తిమో। యంచిత్రమైదిగంబ
గాదర మొప్ప ఫలించె రేగుబళ్లంచు గ్రహిం
చిన నప్పుడెత్తుకొనసేయ ముక్తలా।

నంచు గ్రహించి గుండివనమం దప్పుడే పిరచల్లై నకొట్టా॥

(౨౧౯) చ॥ ప్రియదముతో రసాలఫలరాజు ధరం బొగడొంద నారికేళము బెగడొందె చెట్టుకొనలందియు లోపలనీరుగాఁగ శూ। లము నిడఁగాంచె నంతరములం బన సంబులు మానహీనిదా। డిమఫలజాతిగుండెలు పిడెం ద్రిపనేరెడు నల్లనయ్యెఁబో॥

(౨౨౦) ఉ॥ దిక్కులదంతులెల్లమద దీప్రికటంబులటంచు వార్తయా। నిక్కడ జాలినొందనగు నేనుఁగు లిట్లసమానముల్ గదా తక్కినయట్టి జంతుసముదాయము లిప్పుడు సింహనాయకుం। డెక్కడదెల్పఁగోరెడుమహిన్ మొనజూపెడు గోళ్ల చాతురిన్॥

(౨౨౧) చ॥ వికసితసారసాళిపదవీ చ్యవమానపరాగసౌరభ। ప్రకటితసార మానససరస్సలిలంబున మున్ను కాలమున్। సకలముఁజెన్ను గడుపు సారసరాజిపు డెట్టులుండునో। యనేక భేకనిలయంబగు పల్వలమందుఁజెం

(౨౨౨) ఉ॥ మూలనునగ్రి మ

నుంటిశరీరము గంధశూన్యముల్। పూలును నీడ
యున్ శ్రమముపోనిడలేమ ఫలంబుతృప్తి నీః
జాలము తున్న సాధుగతి శాత్రవమార్గము నాక్రి
మించితో। నేల ఫలోల్లసత్ఫలకెల్లను బంధక మ
య్యె దకటా॥

(౭౭౭) చ॥ ఒనర నదీతటంబున నె యుండి
తరంగపుపొంగు లోపలన్। మునుఁగు మనుష్యుఁ
దేల్తుమటి మున్నెదశక్యముగాక వానితో। ననిక
డు నిశ్చయించెమది నట్టియుశీరమె ధన్యమాక
దా। ఘనతరువృద్ధి యున్నతముగా ఫలమేమిటి
మిన్ను ముట్టుచుః॥

(౭౭౮) మ॥ హరిణాము ల్పశువుల్ కిరాతు
లకు స్నేహజ్ఞానముః లేమనా। గరకుల్ రారిట
లేమతాపసులకుంగా మేచ్చు యామూల మిత్ర
రు వీకానఁ బొగల్ సుగంధము దిగంతం బెల్ల
నిండింపఁగా। నెరియన్ జూచుచునున్న వారమ

యేమంచు మెవ్వారితోన్॥

౭౭౯) శా॥ సౌరభ్యంబఖిలంబు మించుగె
సౌభాగ్యమంభోరుహా। స్యోరోజంబులఁ
కురు రిపువైయుండుం బ్రిభుల్లున్నని। దా

రింజూతు రిఁకేమి చెప్ప గుణబృందంబెల్ల నీయం
దేక। ద్వారాప్రతికూల భావ మొకఁడే లోపంబు
జంబీరమా॥

(౩౦౧) శా॥ ఓ చూతక్షితిజంబ యీవసుధా
కరం బుత్సృష్టతద్వృత్తియై। నీచేపోషణ మొంది
కాంచనముల న్నిచాతినీచంబుగాఁ। జూచె న్నీవి
టు ఖండితంబయితి విచ్ఛేనింక నేచెట్టులం। దే
చాయన్ గడు పాత్రముంగడుపు నింకెట్లుండు
నో చెప్పుమా॥